

Statens
Historiska
Museer
Årsredovisning
2020

Innehåll	
Förord	4
1. Inledning	6
1.1 RESULTATREDOVISNINGENS INDELNING OCH UPPLÄGG	7
1.2 SÄRSKILDA HÄNDELSER	8
1.2.1 Covid-19.....	8
1.2.2 Organisationsöversyn.....	9
1.2.3 Etablering av Ekonomiska museet.....	9
1.2.4 Rättsprocesser.....	9
1.2.5 Långsiktig finansiering av Tumba bruksmuseum....	9
1.2.6 Myndighetsanalys av Statens historiska museer.....	9
1.3 SÄRSKILD ÅTERRAPPORTERING	9
1.3.1 Publik och tillgänglighet.....	10
1.3.2 Avgiftsbelagd verksamhet.....	12
1.3.3 Kultur i hela landet.....	13
1.3.4 Besöksutveckling.....	14
1.3.5 Praktikplatser i staten.....	14
1.3.6 Dimensions in Testimony.....	14
1.4 VERKSAMHETENS INTÄKTER OCH KOSTNADER	15
2. Arkeologisk uppdragsverksamhet	16
2.1 BEDRIVA ARKEOLOGISK UPPDRAGSVERKSAMHET	17
2.1.1 Genomföra uppdrag och förmedla resultat.....	17
2.1.2 Verksamhetsutveckling.....	20
2.2 RESULTATBEDÖMNING	20
3. Samlingsförvaltning	22
3.1 UTVECKLA SAMLINGARNA	23
3.1.1 Samlingarnas tillväxt 2020.....	23
3.1.2 Ökad kunskap om samlingarna.....	24
3.2 BEVARA OCH VÅRDA SAMLINGARNA	25
3.2.1 Ordnade samlingar	25
3.2.2 Vårdade samlingar	26
3.2.3 Ändamålsenliga magasin.....	26
3.3 RESULTATBEDÖMNING	28
4. Forskning och utveckling	30
4.1 BEDRIVA OCH STÖDJA FORSKNINGSVERKSAMHET	31
4.1.1 Pågående projekt.....	31
4.1.2 Samverka och förmedla kunskap.....	32
4.2 RESULTATBEDÖMNING	35
5. Publik verksamhet	36
5.1 SKAPA TILLGÄNGLIGHET TILL SAMLINGARNA	37
5.1.1 Utställningar.....	37
5.1.2 Digital förmedling av samlingarna.....	38
5.1.3 Utlån.....	38
5.1.4 Besök i samlingarna.....	39
5.2 GENOMFÖRA PEDAGOGISK VERKSAMHET	40
5.2.1 Visningar och program för vuxna.....	40
5.2.2 Familjeverksamhet.....	40
5.2.3 Skolverksamhet.....	41
5.2.4 Annan kunskapsförmedling.....	42
5.3 BESÖKSUTVECKLING	44
5.3.1 Ekonomiska museet.....	44
5.3.2 Hallwylska museet.....	46
5.3.3 Historiska museet.....	48
5.3.4 Livrustkammaren.....	50
5.3.5 Skoklosters slott.....	52
5.3.6 Tumba bruksmuseum.....	54
5.4 RESULTATBEDÖMNING	56
6. Övriga instruktionsenliga uppdrag	58
6.1 SAMVERKA	59
6.1.1 Stödja regionala och lokala museer.....	59
6.1.2 Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.....	60
6.1.3 Samverkan med myndigheter och det civila samhällets organisationer.....	60
6.2 TILLHANDAHÅLLA VAROR OCH TJÄNSTER	63
6.3 RESULTATBEDÖMNING	63
7. SHM som arbetsplats	64
7.1 KOMPETENSFÖRSÖRJNING	65
7.1.1 Kompetensförsörjning.....	65
7.1.2 Kompetensutveckling.....	65
7.1.3 Personalsammansättning.....	66
7.2 ARBETSMILJÖ OCH HÄLSA	66
7.2.1 Arbetsmiljö.....	66
7.2.2 Sjukfrånvaro.....	66
7.3 RESULTATBEDÖMNING	66
8. Finansiell redovisning	68
8.1 SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER	70
8.2 RESULTATRÄKNING	71
8.3 BALANSRÄKNING	72
8.4 ANSLAGSREDOVISNING	74
8.5 AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	75
8.6 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER	76

Förord

2020 går till historien som ett mörkt år för samhället och kulturen världen över. Museerna har tvingats stänga på grund av pandemin, vilket lett till minskat antal besök och stora intäktsbortfall. För Statens historiska museer (SHM) har året samtidigt visat hur stabil och förändringsnabb myndigheten är. Tack vare kompetenta, nytänkande och kreativa medarbetare blev 2020 också ett år av framgångar, goda samarbeten och bra resultat.

När pandemin konstaterades startade SHM en särskild samordningsgrupp som arbetade med kontinuitetsplanering och gav regelbunden information till medarbetarna. Ett utomordentligt samarbete med skyddsombud och arbetstagarorganisationer har trots stora och snabba förändringar resulterat i framförhållning och trygghet för myndighetens medarbetare.

Det publika arbetet ställdes snabbt om och ett digitalt utbud togs fram. Förutsättningarna för SHM är goda då det inom myndigheten finns bred kompetens inom det digitala området. Med det digitala utbudet gavs nya möjligheter att hålla kvar kontakten med exempelvis skolorna och dessutom nå ut till hela landet. Ett fint exempel är den digitala skolplattformen *Sveriges historia*, där myndigheten samarbetar med 17 museer runt om i landet och med Riksantikvarieämbetets arkiv. På plattformen erbjuds digitala lektioner med material för både lärare och elever oavsett var man bor i landet. Intresset för att delta är stort och arbetet fortsätter för att fylla på med material från fler museer. Ett annat exempel är Tumba bruksmuseums bidrag till appen *Upptäck historien*, ett samarbete med Botkyrka kommun och Stockholms länsmuseum.

Ekonomiska museet avslutade sin flytt och startade programverksamhet i kvarteret Krubban, men den planerade återöppning med utställningen *Hyperinflation* har fått skjutas fram på grund av pandemin. Ytterligare fyra andra planerade

utställningar på myndighetens museer fick senareläggas, men två satsningar med fokus på barn kunde invigas; *Lilla Rustkammaren* på Livrustkammaren samt *Forntidsrummet – Arkeologens dotter* på Historiska. Dessutom visades fem tillfälliga utställningar. Under sommaren var museerna öppna under en period men med pandemianpassad verksamhet. Antalet besökare var avsevärt lägre än normalt, men de täta gruppvisningarna och utomhusaktiviteterna på Skoklosters slott lockade en under omständigheterna stor publik. Utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen*, omvandlades till vandringsutställning och har under året visats på Värmlands museum och Malmö museer.

I början av året fick SHM i uppdrag av regeringen att, som en del av satsningen i samband med *Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism*, ta fram en svensk version av USC Shoah Foundations interaktiva installation *Dimensions in Testimony* tillsammans med USC Shoah Foundation och föreningen Judisk kultur i Sverige. Inspelningen av två överlevandes berättelser har varit utmanande på grund av pandemin och har delvis skett via länk från USA. Tack vare kreativa lösningar har intervjuerna genomförts med gott resultat och de kommer att visas i samband med Forumet som på grund av pandemin skjutits fram till hösten 2021.

Arbetet med Arkeologernas utvecklingsplan har gett resultat och fortsätter att stärka verksamheten. Årets mycket positiva resultat har möjliggjorts genom flera vunna upphandlingar i samband med större infrastruktursatsningar, organisationens fokus på de externa uppdragen, samarbete över kontorsgränserna och inte minst engagerade, kompetenta och lojala medarbetare. Prioriteringen av uppdrag och förmågan att hitta lösningar med bibehållen kvalitet i en snabbt förändrad verklighet,

inte minst under den rådande pandemin, har till stor del bidragit till det positiva resultatet.

Ekonomi har stått i fokus för hela myndighetens verksamhet under året. När det stod klart att myndighetens anslagsfinansierade verksamhet skulle tappa en stor del av årets intäkter gjordes en ny prognos och verksamheten ställdes om med stora kostnadsbesparande åtgärder. Tack vare dessa insatser och välkommet bistånd från regeringen lyckades SHM trots allt presentera ett resultat inom anslagskreditens ram. Myndighetens förmåga att snabbt anpassa sig till årets krissituation var imponerande, men på sikt är myndighetens ekonomiska situation ohållbar.

SHM ser löpande över möjligheterna till kostnadsbesparingar, effektiviseringar, ökade intäkter och extern finansiering. Ett exempel är flytten av Ekonomiska museet – Kungl. Myntkabinetet från egna lokaler på Slottsbacken 6 till delade lokaler med Historiska museet, som gjordes på myndighetens initiativ och inom den ekonomiska ramen.

Det ekonomiska utrymmet minskar dock successivt eftersom anslagsuppräkningsarna inte täcker de fasta kostnaderna. Detta resulterar i att utrymmet för kärnverksamheten minskar över tid. Anslaget är sedan tidigare otillräckligt, framför allt till samlingsförvaltningen. Detta omöjliggör till exempel tillfredställande förvaltning av befintliga samlingar samt hanteringen av det instruktionsenliga ansvaret att ta emot och förvalta arkeologiska fynd från hela landet. Trots att SHM är ensamt om detta ansvar i landet utgår ingen kompensation. Behoven här är så stora att myndigheten inte kan hantera dem utan stora förstärkningar. Något som är problematiskt ur bevarande-, tillgänglighets- och säkerhetsperspektiv.

SHM behöver inte enbart anslagsförstärkning för att kunna ta hand om befintliga samlingar utan också för att kunna hantera tillkommande frågor och behov, särskilt inom det digitala området. Samhällets digitalisering skapar nya möjligheter att nå ut, men också förväntningar om tillgång till digitala utbud och tjänster samtidigt som de fysiska erbjudandena förväntas bestå.

Min starka förhoppning när jag nu lämnar över till kommande överintendent är att regeringen säkrar finansieringen så att myndigheten har en chans att klara de instruktionsenliga uppdragen samt att bidra till kulturpolitiken på ett tillfredställande sätt och till ett hållbart samhälle i stort. Jag vill avsluta med att rikta en särskilt varm hälsning och tack till alla medarbetare och chefer på SHM för att ni har gjort mina år som överintendent så spännande, utmanande och roliga. Ni har gjort det mesta möjligt!

Maria Jansén
Överintendent

SFS 2014:1079

Statens historiska museer har till uppgift att främja kunskapen om och intresset för Sveriges historia och att bevara och utveckla det kulturarv som myndigheten förvaltar. Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället. Myndighetens verksamhetsområde är Sveriges historia, byggd främst på de samlingar som myndigheten förvaltar.

Runlejonet från Pireus är huvudperson i en audioguide för barn på Historiska museet. Foto: Ola Myrin

1. Inledning

Statens historiska museer (SHM) är en statlig myndighet som innefattar Stiftelsen Hallwylska museet, Historiska museet, Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettet, Livrustkammaren, Tumba bruksmuseum, Skoklosters slott, den arkeologiska uppdragsverksamheten Arkeologerna och fyra myndighetsövergripande avdelningar.

Myndigheten bildades den 1 januari 2018 genom att Statens historiska museers verksamhet sammanfördes med verksamheten vid Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet. Med anledning av samgåendet förändrades årsredovisningens upplägg. Årsredovisningen 2020 är jämförbar med årsredovisningen 2019 och 2018 men inte med de två tidigare myndigheternas årsredovisningar dessförinnan.

1.1 Resultatredovisningens indelning och upplägg

Resultatredovisningens indelning följer de uppgifter som Statens historiska museer har i förordningen med instruktion (SFS 2014:1079) och vad regeringen särskilt har angivit i regleringsbrev eller i annat beslut.

I det inledande avsnittet redovisas särskilda händelser under året samt de återrapporteringskrav som finns angivna i regleringsbrevet för 2020, med undantag av de som ska redovisas i den finansiella delen. Därefter följer fyra avsnitt med de resultatområden som utgör myndighetens kärnverksamhet – Arkeologisk uppdragsverksamhet, Samlingsförvaltning, Forskning och utveckling samt Publik verksamhet. Dessa följs av Övriga instruktions-

enliga uppdrag, ett avsnitt som återrapporterar de uppdrag som är av tvärgående karaktär, samt av SHM som arbetsplats som redovisar hur myndigheten säkrar sitt kompetensbehov.

Varje avsnitt inleds med de uppgifter som har ålagts myndigheten i instruktionen samt en kort beskrivning av verksamheten och prioriteringarna utifrån myndighetens inriktningsplan. Därefter följer redovisning, analys och bedömning av verksamhetens resultat och dess utveckling. Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 3 kap. 1 § i Förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (SFS 2000:605) ska resultatindikatorer tas fram, om det inte medför kostnader som menligt påverkar verksamheten. De volym- och kvalitetsmått som togs fram till årsredovisningen år 2018 utgör myndighetens resultatindikatorer. Kostnader och intäkter redovisas på resultatområdesnivån medan resultatindikatorerna ligger på nivån under. Varje avsnitt avslutas med en resultatbedömning.

För att analysera och redovisa kvalitet i resultatområdena används ett antal indikatorer. Dessa är bland annat stickprov i samlingarna, nöjdhet och omfattning av externfinansiering. Redovisning av kvalitet i en kulturell verksamhet innehåller såväl mätbara som omätbara värden. Myndigheten bedömer att det är svårt att definiera heltäckande kvalitativa indikatorer för prestationerna, då besökare och användare är en heterogen grupp med olika behov, preferenser, förväntningar, erfarenheter och kompetenser. De redovisade måtten ger endast upplysningar om vissa faktorer som kan visa på kvalitet. En mer rättvisande bild av verksamhetens resultat ges i den sammanfattande resultatbedömning som avslutar respektive avsnitt och i resultatredovisningen som helhet.

I de fall statistik och kvalitetsindikatorer har räknats på ett samstämmigt sätt mellan de två tidigare självständiga myndigheterna redovisas dessa för åren tillbaka till 2015. För statistik gällande besöksutvecklingen redovisas, där en jämförelse är möjlig, tillbaka i tiden med anledning av fri entré-reformens införande 2016.

1.2 Särskilda händelser

1.2.1 Covid-19

När Folkhälsomyndigheten i mars höjde risknivån för allmän smittspridning i Sverige från måttlig till mycket hög beslöt Statens historiska museer att kalla samman sin krisledning. Efter några veckor bildades i stället en samordningsgrupp för pandemi-relaterade beslut. Gruppen har sammanträtt ett par gånger per vecka, med undantag under sommaren, och information till medarbetarna har löpande publicerats på myndighetens intranät och kommunicerats via e-post. Medarbetare med arbetsuppgifter som kan utföras på distans har huvudsakligen arbetat hemifrån. Medarbetare som använder kollektivtrafiken har uppmanats att undvika rusningstider.

Med anledning av regeringens beslut om förbud mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 500 personer och Folkhälsomyndighetens allmänna råd och rekommendationer beslöt Statens historiska museer den 14 mars

att publika evenemang skulle ställas in. Som följd av ytterligare skärpta rekommendationer beslöt att stänga samtliga sex museer från och med den 20 mars, för att bidra till minskad smittspridning i samhället. För att möjliggöra ett fortsatt möte med besökare, trots stängda museer, ställde myndigheten om för att erbjuda ett större digitalt utbud. Ett arbete påbörjades för att så småningom kunna säkerställa ett smittsäkert återöppnande.

I slutet av april öppnade Tumba bruksmuseum på nytt med fokus på utomhusaktiviteter. I början av juni öppnade även Hallwylska museet och snart därefter Skoklosters slott, Historiska museet och Livrustkammaren. På grund av tilltagande smittspridning och därmed skärpta beslut och rekommendationer beslöt myndigheten att från och med 29 oktober på nytt stänga den publika verksamheten på samtliga museer, ett beslut som stod fast över årsskiftet.

Pandemin har inneburit att verksamheten återkommande har fått revideras. Dessutom har inställda program och visningar samt uteblivna uthyrningar inneburit ett stort intäktsbortfall. Detsamma gäller för museibutikerna och de restauratörer som driver restauranger och kaféer i museernas lokaler. Myndigheten har under året arbetat med riskbedömningar, konsekvensanalyser och scenariobeskrivningar samt därefter vidtagit kraftiga neddragningar för att anpassa såväl budget som verksamhetsplaner efter dessa.

Personalen bär munskydd under arbetet med utställningen *Hyperinflation* för Ekonomiska museet.
Foto: Pernilla Tenje

1.2.2 Organisationsöversyn

Enligt beslut i samband med att den nya myndigheten bildades 2018 har organisationen setts över. Översynen gjordes under hösten av den tidigare riksbibliotekarien Gunilla Herdenberg, som under arbetet bland annat intervjuade drygt 70 medarbetare och chefer. Som en konsekvens av några av de föreslagna rekommendationerna har myndigheten beslutat genomföra ett antal justeringar av organisationen vid årsskiftet 2020/2021. Avdelningen för kommunikation och digitalisering har delats i två avdelningar och ansvaret för den anslagsfinansierade verksamhetens projektmodell, samt koordinering mellan projektplanering och verksamhetsplanering, har flyttats till Avdelningen för ledningsstöd.

1.2.3 Etablering av Ekonomiska museet

Statens historiska museer beslöt 2016 att Kungl. Myntkabinettet – Sveriges ekonomiska museum skulle lämna Slottsbacken och flytta till samma byggnad som Historiska museet. Den huvudsakliga anledningen var att den privata fastighetsägaren aviserat en kraftig hyreshöjning. Ett särskilt flyttprojekt tillsattes och de sista momenten slutfördes 2020.

Inför återetableringen av museet har en vision och en grund för det publika arbetet samt målgrupper tagits fram. Museets publika namn har ändrats till Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettet, en förändring som diskuterats under flera år. Under året har en ny visuell identitet implementerats och en ny webbplats skapats samt ett samarbete inlett med Swedbank som museets huvudsponsor.

Under 2020 fortgick museets föreläsningsserie och skolverksamheten startade med digitala visningar. Däremot sköts öppnandet av den tillfälliga utställningen *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar* fram till 2021 på grund av pandemin. Museets basutställning är planerad att öppna 2023 och arbetet med anpassning av befintliga lokaler har påbörjats.

1.2.4 Rättsprocesser

En polisutredning gällande stöld ur Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettets samlingar har pågått sedan 2013. I december 2018 väcktes åtal mot en tidigare medarbetare för grovt häleri. Målet prövades i tingsrätten 2020 där den åtalade frikändes med hänvisning till preskriptionstid. Åklagaren har överklagat domen till Svea hovrätt. Tid för hovrättsförhandlingarna är satt till 14–26 april 2021.

1.2.5 Långsiktig finansiering av Tumba bruksmuseum

Efter ett initiativ av Riksbanken öppnade Tumba bruksmuseum i sin nuvarande form 2005. Museet har sedan dess huvudsakligen finansierats av Stiftelsen Tumba bruk där Riksbanken 2004 avsatte 30 miljoner kronor. Kapitalet får enligt förordningen för stiftelsen inte förbrukas före utgången av 2024. Sedan 2018 pågår ett projekt för att finna en långsiktig finansiering av museets drift tillsammans med andra aktörer.

För att möjliggöra en mångfacetterad verksamhet arbetar Tumba bruksmuseum även med sponsring, bidrag och verksamhet som genererar egna intäkter. Statens historiska museer förvaltar samlingarna knutna till museet.

1.2.6 Myndighetsanalys av Statens historiska museer

I enlighet med regeringens beslut (Ku2020/01534/KL) har Statskontoret under 2020 påbörjat en analys av Statens historiska museer med utgångspunkt i den myndighetsanalysmodell som Statskontoret redovisade till regeringen i december 2008 (Fi2007/8016/OFA/SF). Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 23 april 2021.

1.3 Särskild återrapportering

Under detta avsnitt redovisas de uppdrag som anges i myndighetens regleringsbrev för 2020 och de eventuella regeringsuppdrag som har tillkommit under året, samt de uppdrag från andra myndigheter där Statens historiska museer har blivit anmodade att delta.

1.3.1 Publik och tillgänglighet

Statens historiska museer ska, i enlighet med regeringsbrevet för 2020, redovisa den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken; de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning; åtgärder som har vidtagits för att nå nya besökare, och förändringar i besöksutvecklingen i förhållande till tidigare år.

Myndigheten har under året erbjudit verksamhet riktad mot barn och unga utifrån respektive museums inriktning. Till och med sportlovet var helg- och lovverksamheterna intensiva. Därefter fick fysiska aktiviteter snabbt ställas in eller omarbetas utifrån regeringens beslut och de allmänna råd och rekommendationer Folkhälsomyndigheten presenterade under mars. Behovet av att säkerställa avstånd och begränsa antal deltagare medförde att museerna fokuserade på att utveckla digitala erbjudanden, särskilt från och med mars då museerna stängde. De digitala kanalerna var viktiga under hela året för att behålla och utveckla kontakten med målgrupper i hela landet.

Under sommaren erbjöds en pandemi-anpassad verksamhet utifrån respektive museums förutsättningar. Två stora satsningar för barn och unga invigdes 2020, *Lilla Rustkammaren* på Livrustkammaren och *Forntidsrummet – Arkeologens dotter* på Historiska museet. I *Lilla Rustkammaren* kan besökande familjer upptäcka museet med alla sinnen. Bland annat prova en krona, utforska kuriosakabinett eller krypa in i drottning Kristinas kröningsmantel som gjorts i jätteformat. I *Forntidsrummet – Arkeologens dotter*, kan familjer ta del av aktiviteter som ska väcka nyfikenhet på arkeologi och de olika tidsåldrarna sten-, brons- och järnålder.

På samma sätt som för familjeverksamheten har skolprogrammen fått omarbetas och nya tekniker och former utvecklas efter hand för att kompensera konsekvenserna av pandemin. Myndigheten har under året erbjudit skolor såväl filmade visningar som live-visningar samt ett fördjupat digitalt material i form av lärarhandledningar etcetera. En annan utvecklingsinsats är undervisningsresursen

Sveriges historia, som lanserades under året. Det är en digital plattform som tagits fram i bred samverkan för att inspirera och ge elever över hela Sverige tillgång till fördjupningar i olika delar av historien.

Arbetet med att öka tillgängligheten sker kontinuerligt. Under perioderna när museerna var stängda genomfördes bland annat en översyn av utställningarna på Historiska museet. I *Forntider* uppdaterades till exempel utställningstexter och insatser gjordes för att öka den fysiska tillgängligheten och besökarnas säkerhet. I Livrustkammarens utställning *Mästarprovet. En rustning blir till* har kopior på föremål ur samlingarna 3D-printats för att utgöra taktila modeller.

Hallwylska museet har tagit fram en ny audioguide på finska, ett av Sveriges officiella minoritetsspråk. Historiska museet har utökat audioguiden *Medeltida klanger* med ytterligare fyra språk och augmented reality-audioguiden *Det ensamma lejonet* har fått en engelsk version. Guiden är ett spår som knyter an till föremål i utställningen *Sveriges historia* och är speciellt utformad för barn. På Skoklosters slott introducerades en guide att ladda ner via QR-kod så att besökarna lättare ska kunna utforska miljön på egen hand med mobiltelefon.

Ökad tillgänglighet och att tillgodose kraven i den nya lagen (SFS 2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service var några av de viktigaste målen när webbplatserna för Ekonomiska museet och skolplattformen *Sveriges Historia* lanserades under året. Båda webbplatserna uppfyller nu kraven i WCAG 2.1 nivå AA. För att säkerställa arbetet och det kommande utvecklingsarbetet med de kvarvarande webbplatserna har ett samarbete inletts med tillgänglighetsbyrå *Axess Lab*, som ska granska webbplatserna före lansering. En särskild satsning har gjorts på Arkeologernas webbplats med en funktion för uppläsning för synskadade, och att alla publicerade filmer textas.

I den årliga rapporteringen till Myndigheten för delaktighet angående tillgänglighet till verksamhet, information och kommunikation samt lokaler fick Statens historiska museer resultatet 61 procent 2020, i jämförelse mot 75 procent föregående år.

Hallwylska museet har kompletterat sitt utbud med audioguide på finska. Livrustkammaren har låtit printa 3D-kopior av en pistol och del av rustning i utställningen *Mästarprovet. En rustning blir till.*
Foto: Ola Myrin, Jens Mohr

TABELL 1

Besöksstatistik för museerna totalt. För en mer utförlig beskrivning av respektive museums verksamhet och utveckling under året, se avsnitt 5.3 *Besöksutveckling*.

Besök inom Statens historiska museer	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal verksamhetsbesök	243 264	794 172	646 693	773 407	929 170	572 976
Antal anläggningsbesök	508 690	1 107 250	955 977	966 993	1 159 575	690 051
Antal besökare under 19 år	*42 996	139 379	119 270	144 094	184 155	125 893
Antal besök på webben	1 129 885	1 650 184	1 561 369	1 430 741	1 319 707	1 213 004
Antal unika besökare på webben	848 489	**1 301 887	1 245 440	1 042 829	979 477	900 662
Antal följare i sociala medier	228 308	162 522	121 867	99 418	70 290	48 409

*se Tilläggsupplysningar och noter, sid 78.

**Korrigerig av redovisat utfall för Historiska museet i årsredovisningen för 2019

Siffran anger i hur hög utsträckning myndigheten arbetar med tillgänglighet utifrån de parametrar som mäts. Tillgängligheten på myndigheten bedöms god inom samtliga områden men med ett antal punkter som kan förbättras. Det man ser bör förbättras är krav på tillgänglighet i upphandlingar och bättre tillgängliga interna arbets- och kommunikationsplattformar.

Den **totala besöksutvecklingen** på myndighetens sex museer redovisar sammantaget ett dystert resultat 2020. Pandemin innebar att museerna stängde den 20 mars och öppnade på nytt i etapper mellan den 30 april och 15 juni. Sommarsäsongen – som vanligen är intensiv med många inhemska och utländska turister – bestod huvudsakligen av enstaka grupper och besökare. För Historiska museet och Livrustkammaren, vars besöksgrupper till stor del består av internationella besökare, blev nedgången avsevärd. När smittspridningen tilltog under hösten stängde museerna på nytt den 30 oktober och förblev stängda resten av året. Detta har haft en tydlig effekt på besökstalen under året.

Antalet **anläggningsbesök** uppvisar en nedgång på närmare 600 000 besök, en minskning med 54 procent i jämförelse med föregående år. Utfallet påverkades positivt av att restaurangen på Hallwylska museets innergård tog emot fler besök än under tidigare sommarsäsonger.

Även antalet **verksamhetsbesök** visar en kraftig nedgång på närmare 551 000 besök färre besök än föregående år, en minskning med 69 procent. Även

det totala antalet **besökare under 19 år** visar en minskning på 69 procent.

När det gäller utvecklingen av **besök och antal besökare på webben samt antal följare i sociala medier** är tendensen likartad på flertalet museer. Antalet besök och unika besökare på webben minskar, troligen på grund av att museerna har varit stängda och potentiella besökare därmed inte undersöker öppettider etcetera. Däremot ökar antalet följare på sociala medier. Detta bedöms direkt kopplat till den digitala omställning som myndigheten valde att göra i samband med den ökade smittspridningen. Museerna arbetade intensivt i sociala medier med film, erbjudanden och visningar vid sidan av löpande inlägg om föremål ur myndighetens samlingar. Då omställningen av verksamheten gick fort och formerna och tekniken utvecklades efter hand har dessa aktiviteter inte mätts lika detaljerat som de fysiska besöken. Ett arbete med hur mångfalden av de digitala aktiviteterna ska följas upp och redovisas framöver pågår.

1.3.2 Avgiftsbelagd verksamhet

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsbrevet 2020, redovisa hur arbetet med att åstadkomma ekonomisk balans i de avgiftsbelagda verksamheterna Försäljning av varor och Arkeologisk uppdragsverksamhet fortskrider.

Musebutikerna har sedan flera år dragits med underskott. För att uppfylla kravet på full kostnadstäckning pågår ett arbete med att utveckla verksamheten, något som gett resultat och ledde till

ett positivt resultat 2019. Under 2020 har utvecklingsarbetet fortsatt, till exempel har en sälj- och värdsutbildning genomförts för museivårdarna på museerna. Tyvärr har konsekvenserna av pandemin, med perioder av stängda museer, lågt antal besökare och kvarstående fasta kostnader, medfört att det samlade resultatet för myndighetens museibutiker visar ett underskott på 619 tkr 2020. Särskilt kännbar har situationen varit på Historiska museet som inför den planerade invigningen av den nya basutställningen *Vikingarnas värld* gjort stora inköp till butiken, som i och med den uteblivna publiktillströmningen inte kunde realiseras till intäkter. Skoklosters slotts butik är undantaget och visar ett positivt resultat då publiktillströmningen under sommaren var god och därmed även försäljningen i butiken. Myndighetens ambition är att fortsätta arbetet med att nå full kostnadstäckning i enlighet med fastslagen rutin för resultatområdet.

Myndighetens arbete med att åstadkomma ekonomisk balans inom uppdragsarkeologin har fortgått enligt beslutad utvecklingsplan. För att uppnå stabilitet i ekonomin, både på kort och lång sikt, prioriteras alltid externa uppdrag och interna utvecklingsarbeten får bedrivas i mån av tid och ekonomiska resurser. Det långsiktiga utvecklingsarbetet har gett effekt och verksamheten uppvisar på nytt ett år med positivt resultat. Det ackumulerade underskottet på 56,3 Mkr som följde med när den arkeologiska uppdragsverksamheten överfördes till myndigheten har fram till och med 2020 minskat med cirka 16 Mkr. Se vidare avsnitt 2.1.2 *Verksamhetsutveckling*.

1.3.3 Kultur i hela landet

Statens historiska museer ska, i enlighet med regeringsbrevet 2020, med utgångspunkt i 11§ museilagen (2017:563), redovisa myndighetens insatser och resultat av arbetet för att kulturen ska komma fler till del i hela landet.

Statens historiska museers arkeologiska uppdragsverksamhet har kontor på fem platser i landet; Lund, Linköping, Mölndal, Stockholm och Uppsala. Verksamheten bedrivs över hela landet och i samband med undersökningarna genomförs ofta såväl visningar som föredrag på platsen, ofta i

samverkan med lokala aktörer. Arkeologernas webbplats innehåller information, bilder och filmer från de många pågående och tidigare utförda uppdragen.

Myndighetens samlingar är och ska vara en resurs för alla som bor i Sverige. Genom en omfattande och generös låneverksamhet bidrar myndigheten till att föremål från samlingarna används över hela landet och i olika sammanhang. Utlån sker framför allt till regionala museer men även Svenska kyrkans församlingar och andra trossamfund finns bland dem som har pågående föremålslån till såväl basutställningar som tillfälliga utställningar. Genom att delta i olika utställningssammanhang bidrar myndigheten till en förståelse av historien och hjälper till att fördjupa det regionala historie-skrivandet.

Utöver att bidra med föremål till andras utställningar visas när möjligt myndighetens egna utställningar på olika platser i landet. Under året har *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen* visats på Värmlands museum och Malmö museer. Utställningen, som producerats av Historiska museet och Föreningen Judisk kultur i Sverige, i samarbete med USC Shoah Foundation och Auschwitz-Birkenau State Museum, visar berättelser från överlevande från Förintelsen som tog sig till Sverige.

Myndighetens samlingar är viktiga för undervisning och forskning vid högskolor och universitet. Inte minst den omfattande osteologiska samlingen är en viktig resurs som används av landets lärosäten. Forskningsprojekt inom olika fält genomförs såväl inom myndighetens FoU-verksamhet som inom Arkeologerna, ofta i samverkan med universitet eller högskolor i olika delar av landet. Föreläsningar, praktik och studiebesök är ytterligare exempel på myndighetens samverkan med olika aktörer.

För att nå bredare och vara tillgängliga oberoende av var besökarna befinner sig arbetar myndigheten ständigt med att öka det digitala utbudet. Myndigheten strävar efter att digitalt tillhandahålla såväl basinformation om enskilda föremål i samlingarna som förmedling utifrån olika teman. Med anledning

av pandemin har utvecklingen av digitala erbjudanden intensifierats under året. Tillsammans med det digitala material som finns sedan tidigare, som 3D-miljöer, digitala fördjupningar kring föremål och utställningar med mera, har myndigheten kunnat erbjuda ett brett publikt utbud för digitala besökare över hela landet.

Barn och unga är en av myndighetens viktigaste målgrupper och därmed även skolor. I december 2020 lanserades *Sveriges historia*, en digital undervisningsresurs där utgångspunkten är historiska föremål och miljöer. Elever över hela landet får tillgång till fördjupning i olika delar av historien och lärare kan hitta inspiration till undervisningen. *Sveriges historia* är ett samarbete mellan Statens historiska museer, Riksantikvarieämbetet och 17 museer från Arjeplog till Trelleborg. Ett annat exempel är Ekonomiska museet som inlett ett samarbete med Swedbank som huvudsponsor. Grunden för samarbetet är ett gemensamt intresse i ekonomisk folkbildning och att nå barn och unga i hela landet.

1.3.4. Besöksutveckling

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsbrevet 2020, redovisa hur myndigheten arbetar med att rapportera de uppgifter om besöksutveckling som Myndigheten för kulturanalys behöver. Statens historiska museer ska även redovisa vilka behov av information om besöksutveckling som myndigheten har för att utveckla den egna verksamheten.

Statens historiska museer har i enlighet med uppdraget redovisat ärendet till regeringen i augusti 2020 (dnr 151-634-2020).

1.3.5 Praktikplatser i staten

Statens historiska museer ska, i enlighet med regeringsuppdraget Praktik för nyanlända arbetsökande, redovisa arbetet med att fortsatt ta emot arbetsökande för praktik 2019 och 2020 (Fi2018/01701/ESA).

Statens historiska museer ska även, i enlighet med regeringsuppdraget Praktik för personer med funktionsnedsättning (A2018/00925/A), redovisa

arbetet med att ta emot personer för praktik 2019 och 2020.

Myndigheten har i enlighet med uppdragen redovisat ärendena till Statskontoret (dnr 152-252-2020). Statens historiska museer har inte haft möjlighet att ta emot praktikanter inom ramen för dessa regeringsuppdrag. Skälen till detta har varit omständigheterna kring pandemin och därtill kopplade åtgärder. Bedömningen är att praktikanter inte kunnat erbjudas tillräcklig bra handledning och arbetsmiljö.

1.3.6. Dimensions in Testimony

Statens historiska museer ska utveckla en version av installationen med namnet Dimensions in Testimony med svenskspråkiga Förintelseöverlevandes vittnesmål (U2020/00713/AI).

På uppdrag av regeringen har Statens historiska museer tillsammans med föreningen Judisk kultur i Sverige och USC Shoah Foundation spelat in intervjuer med två överlevande från Förintelsen som nu lever i Sverige. Syftet är att framtida generationer ska få möjlighet att samtala med och lära av överlevande från Förintelsen på svenska. Samtalen kommer att ingå i den interaktiva installationen *USC Shoah Foundation's Dimensions in Testimony*, som möjliggör att man kan samtala med intervjuade personer med hjälp av artificiell intelligens. Installationen har utvecklats av USC Shoah Foundations, med säte i Los Angeles, som hittills har dokumenterat vittnesmål från närmare 30 personer runtom i världen som det genom detta program är möjligt att samtala med.

1.4 Verksamhetens intäkter och kostnader

Pandemins effekt på ekonomin 2020 är tydlig inom den anslagsfinansierade verksamhetens samtliga resultatområden där ett generellt lägre utfall är synligt både avseende intäkter och kostnader. De minskade kostnaderna och den lägre anslagsförbrukningen är en direkt konsekvens av de hårda neddragningar som genomfördes utifrån den påverkan myndigheten såg att pandemin hade på verksamheten. Under 2020 har den anslagsfinansierade verksamhetens övriga intäkter minskat kraftigt i jämförelse med 2019. Kostnaderna däremot har minskat i mindre andel då merparten är fasta kostnader där en neddragning inte varit möjlig.

Utfallet för Samlingsförvaltning är på likartad nivå som under 2018. Avvikelsen ligger i 2019 års stora kostnader i samband med flytten av fartygsvrak från Kalmar till myndighetens magasin.

Differensen inom Forskning och utveckling i jämförelse med utfallet 2018–2019 beror på att flera stora, fleråriga forskningsprojekt avslutades under året. För den Publika verksamheten utgörs de minskade intäkterna huvudsakligen av minskad försäljning i museibutikerna och uteblivna intäkter för visnings- och programverksamheten. Kostnaderna har minskats där det varit möjligt, genom färre säsongsanställda och lägre bevakningskostnader, då museerna periodvis var stängda eller haft andra öppettider än under normala förhållanden.

Den arkeologiska uppdragsverksamheten visar ett positivt resultat i jämförelse med föregående år. Detta tack vare ett intensivt år med många uppdrag och flera vunna upphandlingar i samband med större infrastruktursatsningar.

TABELL 2

Tabell 2. Ekonomisk översikt av totala intäkter och kostnader 2020–2018 uppdelat på resultatområde.

Intäkter och kostnader (tkr)	2020			2019			2018		
	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader
Resultatområde									
Arkeologisk uppdragsverksamhet	0	153 604	-143 691	0	135 122	-130 272	0	126 282	-125 693
Samlingsförvaltning	38 721	1 537	-39 858	41 217	1 667	-42 890	37 686	1 531	-39 236
Forskning och utveckling	1 010	1 456	-2 466	2 872	4 132	-7 004	2 177	5 662	-7 829
Publik verksamhet	128 991	17 854	-147 456	133 117	26 534	-159 314	123 965	29 969	-152 406
Summa	168 772	174 451	-333 471	177 206	167 456	-339 480	163 828	163 444	-325 164
Summa intäkter			343 173			344 662			327 272
Summa kostnader			-333 471			-339 480			-325 164
Årets kapitalförändring			9 702			5 186			2 108

Kostnaderna för respektive resultatområde utgörs av totala kostnader, det vill säga både direkta och indirekta kostnader. Fördelningen av indirekta kostnader per resultatområde har skett med stöd av dels utnyttjad lokalyta (då det gäller lokalkostnader), dels direkta personalkostnader (då det gäller OH-kostnader).

Myndigheterna Statens historiska museer och Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet gick samman 2018-01-01. Uppgifterna i sammanställningen avser därför tre år.

SFS 2014:1079

Statens historiska museer
ska bedriva arkeologisk
uppdragsverksamhet.

Utgrävning av 400 år gammal trädgårdsanläggning i kvarteret Rosendal i Stockholm. Foto: Carl-Olof Zimmerman

2. Arkeologisk uppdragsverksamhet

Arkeologernas tjänster utförs på uppdrag, finansieras av externa beställare och säljs i konkurrens med andra aktörer. De tjänster som Arkeologerna erbjuder är tydligt kopplade till kulturmiljövården och samhällsbyggnadsprocessen. Den största delen är arkeologiska utredningar och undersökningar enligt Kulturmiljölagen (KML), vanligen i samband med markexploateringar.

Arkeologerna säljer även licenser till det egenutvecklade arkeologiska dokumentationssystemet Intrasis, ett för arkeologin anpassat GIS-verktyg vid fältundersökningar. Intrasis används av de flesta uppdragsarkeologiska aktörerna i Sverige och av flera utomlands.

Verksamhetens inriktning och mål är att bedriva en efterfrågad och effektiv uppdragsverksamhet med hög kvalitet som ger god ekonomi. Arkeologerna arbetar aktivt med marknadsanalys, affärsmässighet och positionering på marknaden.

2.1 Bedriva arkeologisk uppdragsverksamhet

2.1.1 Genomföra uppdrag och förmedla resultat

Arkeologerna har under 2020 haft 721 pågående uppdrag. 322 har påbörjats och 274 är avslutade under året. Uppdragen varierar i storlek och karaktär, vilket gör det svårt att jämföra olika år. Majoriteten av uppdragen har bestått av arkeologiska utredningar, förundersökningar och undersökningar inom ramen för Kulturmiljölagen. Flera av uppdragen presenteras på webbplatsen *arkeologerna.com*.

Uppdragen under året visar en lång tidsmässig spännvidd och stor variation. Av de stora genomförda uppdragen kan nämnas en serie arkeologiska undersökningar i centrala Göteborg inför utbyggnaden av järnvägsspåret Västlänken. Där har bland annat tio skeppsvrak från 1600- och 1700-talen undersökts och en gata från 1600-talet dokumenterats.

Vid undersökningen av en stenåldersboplats vid Ljungaviken utanför Sölvesborg framkom 8 000 år gamla mesolitiska lämningar, bland annat ett 60-tal hyddor, stenredskap och en hundgrav. Ett anmärkningsvärt fynd gjordes i samband med undersökningen av en järnåldersgrav i Munkedal i Bohuslän, en exklusiv guldblock som formmässigt har sitt ursprung i östra Medelhavet eller området kring Svarta havet. Vidare påträffades en tidigare okänd kyrkogård från 1000-talet, med ett 70-tal gravar med barn och vuxna, män och kvinnor, vid en undersökning söder om Vreta kloster i Östergötland.

På Södermalm i Stockholms innerstad undersöktes en plats som använts för trädgårdsodling från slutet av 1500-talet fram till 1700-talets början. Rester av trädgårdar, byggnader och gångvägar framkom och med hjälp av arkeobotaniska analyser har vad som odlats på platsen kunnat identifieras. I Täby utanför Stockholm har lämningarna efter flera förhistoriska gårdar undersökts där bland annat en vikingatida silverskatt påträffades som består av åtta halsringar, två armringar och flera mynthängen, varav ett mycket ovanligt mynt från Normandie.

För en kunskapsintensiv verksamhet som uppdragsarkeologi krävs en kontinuerlig kunskapsuppbyggnad för att kunna bibehålla konkurrenskraften.

Arkeologerna har därför även genomfört andra typer av uppdrag och drivit forskningsprojekt. Två större externfinansierade forskningsuppdrag har avslutats under året. Projektet *De obesuttnas arkeologi och kulturarv*, finansierat av Riksantikvarieämbetet, publicerade boken *De obesuttnas arkeologi – människor, metoder och möjligheter*. Projektet arrangerade ett flertal seminarier om resultatet och om hur det kan användas inom uppdragsarkeologin. Projektet *Hus och hushåll i det tidigmoderna Sverige 1600–1850*, finansierat av Berit Wallenbergs stiftelse, har avslutat sin första del och gav under året ut fem rapporter. Genom bidrag från *Olof Skoglund's stiftelse* kommer projektet att fortsätta under 2021.

Under 2020 publicerade Arkeologerna 178 arkeologiska rapporter med resultat från genomförda KML-uppdrag via Forndok, Riksantikvarieämbetets digitala öppna arkiv för publikationer. I de uppdragsarkeologiska projekten ingår i regel föredrag och olika typer av visningar för allmänhet och skolor. Den publika verksamheten i samband med uppdragen brukar vara omfattande. Större delen av

året har dock präglats av den pågående pandemin och de restriktioner som den medfört. Det har inneburit att förmedling i form av fysiska möten och sammankomster i första hand har ägt rum utomhus och riktats till ett mindre antal deltagare per grupp. Begränsningarna har gjort det nödvändigt att hitta andra kommunikationssätt än de traditionella. När visningar för allmänheten inte har varit möjliga har dessa exempelvis ersatts av digitala presentationer, där Arkeologernas webbplats och sociala medier spelat en central roll.

Intresset för rörligt material har fortsatt att öka. Bland de mest uppmärksammade inslagen finns en film om silverskatten i Täby, flera filmer från Västlänksundersökningarna i Göteborg, en från fjolårets undersökning av två unika båtgravar i Gamla Uppsala samt en film från undersökningen av kvarteret Rosendal på Södermalm i Stockholm. Samtliga filmer har textats och lagts på Arkeologernas Youtube-kanal varifrån de har integrerats i blogginlägg på webben och på Facebook.

TABELL 3

Antal uppdrag och publicerade rapporter.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal pågående uppdrag	721	707	620	654	713	654
Antal påbörjade uppdrag	322	258	293	300	237	269
Antal avslutade uppdrag	274	190	266	182	174	179
Antal publicerade KML-rapporter i Forndok	178	123	114	149	108	iu

TABELL 4

Besökare på webben och följare i sociala medier. Jämförelsetal för sociala medier redovisas inte för 2017 då Arkeologerna detta år hade olika Facebook-sidor kopplade till olika projekt. Under 2018 samlade Arkeologerna alla på en sida varför en jämförelse skulle bli missvisande.

	2020	2019	2018	2017
Besök på webbplatsen (sessioner)	170 236	122 646	76 944	36 115
Antal unika besökare på webben	122 235	82 950	46 112	21 542
Antal följare sociala medier	14 984	7 295	3 409	-

Stort mediainteresse visades för återupptäckten av en av stenarna från det vikingatida Hunnestadsmonumentet utanför Ystad och för fyndet i Falun av en bemålad dalahäst från 1800-talet. Foto: Krister Tayanin, Mia Englund

På *Sketchfab*, en digital plattform för 3D-modeller, har Arkeologerna fortsatt att publicera ett urval av anläggningar från genomförda arkeologiska undersökningar. Med hjälp av dessa går det att studera till exempel föremål, skeppsvrak, trädgårdar, kyrkor och stensättningar även efter det att anläggningarna har blivit bortgrävda. De 3D-modeller som läggs upp i denna kanal kopplas direkt till blogginlägg på *arkeologerna.com*. Totalt finns 66 modeller publicerade.

Press- och mediebevakningen av Arkeologernas verksamhet har varit fortsatt omfattande. Återupp-täckten av en av de sedan 1700-talet försvunna Hunnestsstenarna utanför Ystad och den vikingatida silverskatten som påträffades vid Viggbyholm i Täby genererade stor uppmärksamhet i rikstäckande medier, TT och populärvetenskapliga tidskrifter. En liknande mediebevakning fick även fyndet av en dalahäst i Falun liksom fyndet av en guldbrock i en grav i Munkedal. De pågående undersökningarna i Göteborg inför Västlänken väcker stort intresse med återkommande besök vid de olika utgrävningarna från bland annat Göteborgs-Posten. Lokalmedia runt om i landet har i stor utsträckning skrivit om de olika lokala arkeologiska undersökningar som vi bedrivit. Medarbetare vid Arkeologerna har även medverkat i till exempel Sveriges Radio P4, i direktsändningar på olika lokalradio-stationer liksom i SVT och TV4.

För att uppnå god kvalitet ska Arkeologerna leverera enligt överenskomna avtal.

Utgångspunkten för god kvalitet är att leverans ska uppfylla överenskomna avtal utifrån länsstyrelsernas kvalitetskrav på arkeologin, samt kraven på leverans i tid till avtalad kostnad. Både länsstyrelsen och exploitören ska vara nöjda med genomförda insatser.

Under 2020 har Arkeologerna haft fortsatt fokus på att säkerställa att ömsesidiga och gemensamma förväntningar efterlevs, både gällande fältinsatsernas utförande och rapporternas omfattning och utformning samt förmedling till överenskomna målgrupper. Arkeologerna har fortsatt förtroende i form av nya uppdrag av tidigare uppdragsgivare,

vilket är en indikation på att efterfrågad och avtalad kvalitet har uppnåtts vid leverans.

2.1.2 Verksamhetsutveckling

Statens historiska museer har uppdraget att redovisa arbetet med att åstadkomma ekonomisk balans inom uppdragsarkeologin. Arkeologerna har fortsatt arbetet utifrån beslutad utvecklingsplan samt myndighetens inriktningsplan, vilka anger prioriteringar i fokus. För att uppnå stabilitet i ekonomin, både på kort och lång sikt, prioriteras alltid externa uppdrag. Det resulterar i att en del angelägna interna utvecklingsarbeten får bedrivas i mån av tid och ekonomiska resurser. Som del i nödvändigt utvecklingsarbete har under 2020 förutsättningar skapats för ett gemensamt förbättringsarbete av uppdragsprocessen.

En av de stora utmaningarna under de närmaste åren är den kommande generationsväxlingen. Flera kompetenta och erfarna medarbetare kommer att gå i pension. Arkeologernas samlade kompetensförsörjning måste därför säkras varför arbetet med strategisk kompetensförsörjning har intensifierats.

2.2 Resultatbedömning

Arkeologernas verksamhet uppvisar ett positivt resultat med 9,9 Mkr för 2020. Årets resultat har möjliggjorts genom flera vunna upphandlingar i samband med större infrastruktursatsningar, organisationens fokus på de externa uppdragen, engagerade, kompetenta och lojala medarbetare, samt samarbete över kontorsgränserna och förmåga till flexibilitet vid behov.

Prioriterade och genomförda aktiviteter i Arkeologernas utvecklingsplan har givit resultat och fortsätter att stärka verksamheten. Prioriteringen av uppdrag och förmågan att hitta lösningar med bibehållen kvalitet i en snabbt förändrad verklighet, inte minst under den rådande pandemin, har till stor del bidragit till det positiva resultatet.

Myndigheten ser fortsatt behov av flera interna utvecklingsinsatser framöver för att kunna bibehålla konkurrenskraften och nå målet med en långsiktigt stabil ekonomi. Sådana satsningar kräver investeringar i verksamheten vilket det stora ackumulerade underskottet försvårar.

Liksom tidigare år har Arkeologerna fortsatt att utveckla webbplatsen *arkeologerna.com*, som med integrerade bloggar, filmer och inlägg med koppling till aktuella publikationer och tjänster samlar information om de många och skiftande uppdragen. Via inlägg i olika bloggar, vilka delas i sociala medier, leds besökare till Arkeologernas webbplats. Detta arbete har fallit väl ut och såväl antal besök som unika användare på webbplatsen fortsätter att stiga. Detsamma gäller antal följare på sociala medier som mer än fördubblats i jämförelse med föregående år.

TABELL 5

Arkeologernas resultat 2020–2015.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Intäkter av anslag	0	0	0	0	0	0
Övriga intäkter	153 604	135 122	126 282	132 879	147 510	140 452
Kostnader	-143 691	-130 272	-125 693	-134 931	-146 096	-139 309
RESULTAT (Mkr)	9,9	4,9	0,6	-2,1	1,4	1,1
OMSÄTTNING (Mkr)	151,3	132,4	126,8	132,9	147,5	140,4
Intäkt uppdragstimmar (Mkr)	106,8	98,3	86,8	84,6	91,2	88,2
Debiterbara uppdragstimmar	131 337	122 471	113 563	114 624	125 036	120 882
Debiteringsgrad all personal	71%	71%	68%	67%	68%	67%
Antal årsarbetskrafter	115	108	102	108	112	112

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten, samt förvalta och vårda de fornynd som Riksantikvarieämbetet beslutar att tillföra myndigheten.

I Livrustkammarens vagnhall rengör konservatorn *Drottningens Brysselska vagn*. Foto: Jonas Lindwall

3. Samlingsförvaltning

Statens historiska museers samlingar omfattar flera områden. Historiska museets samlingar består främst av arkeologiskt material samt kyrkliga, konsthistoriska föremål, Livrustkammarens samlingar omfattar föremål från den forna arsenalen, de kungliga livrust-, kläd- och skattkamrarna och hovstallet samt likartade föremålsgrupper av främst personhistorisk karaktär. Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettets samlingar, med Tumba bruksmuseum, innefattar mynt och andra betalningsmedel, medaljer och andra föremål med numismatisk eller finanshistorisk anknytning samt föremål med anknytning till pappers- och sedelframställning. Skoklosters slotts samlingar omfattar företrädesvis konst, konsthantverk, vapen, möbler och annan inredning samt boksamlingar med anknytning till slottsbyggnaden, dess användning och dess ägare. Till detta kommer inventarierna i Hallwylska museet och själva byggnaden som myndigheten förvaltar.

Myndighetens samlingar innehåller fler än elva miljoner föremål och uppskattningsvis drygt 111 ton osteologiskt material.

I enlighet med myndighetens inriktningsplan ska samlingsförvaltningen skapa förutsättningar för föremålens och dokumentationens långsiktiga bevarande. Verksamheten ska fokusera på att ordna

och göra samlingarna tillgängliga, öka kunskapen om dem samt utveckla en hållbar förvaltning och aktiv vård. Samarbete med andra aktörer är en förutsättning för uppgiften och ett kontinuerligt utvecklingsområde.

3.1 Utveckla samlingarna

3.1.1 Samlingarnas tillväxt 2020

Samlingarnas tillväxt sker så gott som uteslutande genom fyndöverföringsbeslut av Riksantikvarieämbetet enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950). Statens historiska museer är skyldig att ta emot och förvalta allt arkeologiskt material som Riksantikvarieämbetet beslutar tillföra myndigheten. Det innebär att alla arkeologiska fynd som andra museer inte anser sig kunna ta ansvar för hamnar i Statens historiska museers samlingar. Myndigheten kan därmed inte styra över tillväxten, vilket försvårar arbetet med accession och ett långsiktigt bevarande av samlingarna.

TABELL 6

Samlingarnas tillväxt. En föremålspost kan bestå av ett eller flera föremål.

	2020	2019	2018	2017	2016
Poster genom beslut av RAÄ (2 kap §17 KML)	18 831	11 367	44 566	67 749	27 314
Poster genom gåva eller inköp*	164	5	10	-	-

Under 2020 har samlingarna utökats med sammanlagt 18 995 föremålsposter. Majoriteten av dem – 18 831 föremålsposter – har tillförts efter beslut av Riksantikvarieämbetet enligt Kulturmiljölagen. Utöver dessa har Riksantikvarieämbetet beslutat om fyndöverföring av ett mycket stort antal äldre arkeologiska undersökningar som länge förvarats i Statens historiska museers magasin. Då dessa undersökningar i stor utsträckning saknar listor över fynden ingår inte dessa föremålsposter i statistiken.

Utöver den arkeologiska fyndöverföringen har myndigheten erhållit gåvor och inköp har gjorts. Bland gåvorna kan nämnas två klänningar som tillhört Irma von Geijer, dotter till Wilhelmina von Hallwyl. Bland inköpen märks en lekvagn som tillhört Gustav III, ett förvärv som möjliggjorts genom ett generöst bidrag från Livrustkammarsstiftelserna, och origamiföremål gjorda av sedlar från Venezuela, som förvärvats inför Ekonomiska museets kommande utställningen om fenomenet hyperinflation.

3.1.2 Ökad kunskap om samlingarna

En utmaning för myndigheten är att ta hand om inflödet av arkeologiska föremål som sker via beslut av Riksantikvarieämbetet i enlighet med Kulturmiljölagen. Då tillräckliga ekonomiska resurser saknas har olika strategier valts för att komma tillrätta med den obalans som finns mellan inflödet och myndighetens förmåga att accedera det material som kommit in. En är att arbetet riktats mot mindre omfattande fyndmaterial från begränsade undersökningar, en annan är att ett större tematiskt accessionsprojekt kring fyndmaterial från medeltida städer av resursskäl nu bedrivs i mindre omfattning. En ytterligare strategi är dialogen med länsstyrelser och uppdragsarkeologiska aktörer, för att skapa bättre förutsättningar för en effektivare accession genom ett förenklat förfarande. Något som är särskilt viktigt inför omhändertagandet av det omfattande fyndmaterial som kommer att genereras i samband med byggandet av den så kallade Ostlänken.

Arbetet med accessionen av det arkeologiska fyndmaterialet är en viktig del i att öka kunskap

om och underlätta tillgängligheten till samlingarna. Bland de material som bearbetats och nu lättare kan tillgängliggöras för forskare och allmänhet hör fynden från en bronsåldersboplats i Pryssgården i Norrköping. Boplatsoområdet låg i anslutning till ett tidigare undersökt och vetenskapligt intressant boplatsoområde från samma tid. Utgrävningen visar bebyggelsens långa historia på platsen.

Kunskapsuppbyggnad kring föremål och föremålsgrupper sker också på andra sätt. En inventering av samlingarna har gjorts med utgångspunkt i Riksantikvarieämbetets dokument *Stöd för museer i återlämnandeärenden*. Arbetet har ökat kunskapen vad gäller föremål och mänskliga kvarlevor från urfolk i myndighetens samlingar, och om föremål som kan vara insamlade i kolonial kontext. Att samlingarna innehåller så kallad naziplunderad konst är inte sannolikt. I arbetet har relevanta föremål digitaliserats och försetts med fördjupad information.

Under året avslutades projektet om Hallwylska palatsets tekniska innovationer. Det resulterade i en publikation som med utgångspunkt i palatsets tekniska nymodigheter som elektricitet, telefoner, hissar, centralvärme, rinnande vatten, WC, kylskåp, centraldammsugare och automobil, diskuterade modernitet, komfort och ny teknik vid sekelskiftet 1900.

Ny kunskap tillfördes också samlingarna vid produktionen av utställningen *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar* på Ekonomiska museet. Sedelsamlingen har kompletterats och beforskats, vilket bidragit till en djupare kunskap om såväl samlingarna som föremålen samt ökat kunskapen om länder i ekonomisk kris och människors strategier för överlevnad.

Inom den arkeologiska samlingen har ett kunskapsuppbyggnadsprojekt pågått kring terminologi och bestämning av keramik. Arbetet syftar till en mer enhetlig registrering av keramikföremål, vilket kommer göra materialet mer lättanvänt. Under året har även kunskapen om vissa arkeologiska föremål i Skoklosters slotts samlingar fördjupats.

TABELL 7

Ärendebalansen för inkomna ärenden efter beslut av Riksantikvarieämbetet enligt Kulturmiljölagen (1988:950).

	2020	2019	2018	2017	2016
Inkomna ärenden	102	103	139	371	36
Avslutade ärenden	111	79	74	135	148
Kvarstående eftersläpning	1 746	1 755	1 731	1 666	1 406

*För att uppnå **god kvalitet** ska minst 100 accessionser, mottagna enligt beslut av Riksantikvarieämbetet (2 kap §17 KML), vara slutförda i enlighet med Statens historiska museers riktlinjer för accessionser.*

Arbetet med accession har under 2020 påverkats av att resurser omfördelats till utställningsproduktion och framtagande av nya, mer effektiva accessionsrutiner. Trots detta och de utmaningar som den pågående pandemin medfört har 111 accessionsärenden kunnat avslutas under året. Resultatbedömningen blir därför att myndigheten har uppnått god kvalitet i arbetet. Under året har antalet avslutade KML-ärenden överstigit antalet inkommande ärenden vilket innebär att eftersläpningen minskat något.

3.2 Bevara och vårda samlingarna

3.2.1 Ordnade samlingar

Delar av myndighetens samlingar finns sedan 2018 registrerade i ett nytt gemensamt digitalt samlingsförvaltningssystem. Arbetet med att registrera samtliga föremålsposter från de analoga förteckningarna är ett långsiktigt arbete. För närvarande är cirka 1,3 miljoner registrerade. Arbetet med detta, samt att utarbeta nya gemensamma rutiner och ensa terminologin i systemet, har pågått under hela 2020.

Under året har uppordning och kompletterande registrering fortsatt av de drygt 1 300 delarna från 23 fartygsvrak som 2019 hämtades från Kalmar slott, där de förvarats sedan en arkeologisk undersökning i Slottsfrjärden på 1930-talet. En ansökan om externa forskningsmedel för digitalisering av fartygsdelarna samt forskning på materialet förbereds.

Löpande kontroller av samlingarna och stickprovundersökningar genomförs årligen, och är en viktig del av samlingsförvaltningen. Under 2020 togs en ny myndighetsgemensam process för stickprovskontroll och inventering fram. De nya rutinerna för stickprovskontroller innebär att ett större antal föremålsposter per samling kontrolleras. Kontrollerna sker på ett säkrare sätt eftersom beställningen görs av en avdelning, det fysiska urvalet av en annan och själva kontrollen av en person som inte arbetar med samlingsförvaltning. Till stöd har kontrollanten en person med samlingskännedom. Årets kontroll gjordes på såväl de digitalt registrerade som de analogt förtecknade samlingarna och omfattade 290 föremål och tio fyndbackar.¹

*För att uppnå **god kvalitet** ska spårbarhet i samlingarna via stickprovskontroller vara minst 95 procent med utgångspunkt i de riktlinjer som finns beslutade på myndigheten.*

Sammantaget kontrollerades 290 föremål och tio fyndbackar från de sex museisamlingarna. Av totalt 290 föremål påträffades 284 vid kontrolltillfället och samtliga fyndbackar återfanns på angivna plats. Efter att eftersökningar slutförts enligt fastställd rutin, har ett föremål inte påträffats och två föremål, båda lotterisedlar, inte kunnat verifieras då det finns många snarlika föremål, märkning saknas och den befintliga dokumentationen inte innehåller tillräckligt med information för att kunna skilja de olika lotterisedlarna åt. Resultatet av stickprovskontrollen gav en spårbarhet på 99 procent, vilket visar att kraven på god kvalitet har uppfyllts.

¹Historiska museets samling är till stor del placerade i fyndbackar som har en särskild placering i magasinerna. Fyndbackar kan innehålla över 100 föremål varför kontroll av deras placering är en viktig indikator på spårbarheten för denna samling.

3.2.2 Vårdade samlingar

Vårdbehovet för myndighetens samlingar är stort men varierande. Inom de arkeologiska samlingarna behöver särskilt metallföremål återkommande insatser. Genom samarbetet med Stiftelsen föremålsvård i Kiruna konserveras framför allt arkeologiska föremål av järn och brons. Under året har 1 240 föremålsposter skickats till stiftelsen för omkonservering och ytterligare 79 föremålsposter har omkonserverats inför den kommande vikingautställningen på Historiska museet. På grund av omfattande arbete med ett nytt samlingsförvaltningssystem och förändrade arbetsrutiner gick antalet skickade föremålsposter till stiftelsen tillfälligt ned under 2019 men har 2020 återgått till tidigare omfattning.

Ytterligare en utmaning i vården av samlingarna är att säkerställa att de delar som finns på Skoklosters slott vårdas och förvaras så att de kan bevaras för framtiden. Under året startade ett långsiktigt arbete med inventering och översyn av de vävda tapeterna och i ett pilotprojekt undersöktes nedsmutsningen i museimiljön för att kunna beräkna behovet av återkommande rengöring.

Pandemin har möjliggjort insatser i publika utrymmen eftersom museerna periodvis varit stängda. Cirka 400 utställda föremål i den Wrangelska rustkammaren på Skoklosters slott har tillståndsbedömts. Ungefär 75 procent av dem bedömdes ha konserveringsbehov. På Historiska museet har föremål i de publika utställningarna tillståndsbedömts och rengjorts.

Vårdinsatser har också genomförts i samband med produktionen av nya utställningar. I arbetet med Hallwylska museets *Mot kontinenten – på resa i första klass* och *Stall och garage* har över 100 föremål tillståndsbedömts, rengjorts och monterats. På Livrustkammaren har föremålen i vagnhallen setts över inför öppnandet av den delen av basutställningen. Sammanlagt har cirka 40 föremål dokumenterats, rengjorts, fotograferats och i de flesta fall även konserverats. Det handlar om dräkter samt en hästutrustning som har getts nya monteringar.

Skoklosters slott har vår- och höststädats. Föremålsytor i museimiljön har rengjorts, och möbler samt lösa inventarier har återplacerats i klimatstyrda rum efter mögelsaneringar. Lös puts och limfärgsmålningar på målade ytor har åtgärdats av Statens fastighetsverk. Även på Hallwylska museet har interiörerna fått en översyn.

I samband med restaurering av Sollentuna kyrka har det medeltida altarskåpet där tagits ned för översyn. Altarskåpet tillhör Historiska museet och är deponerat i kyrkan sedan 1939.

3.2.3 Ändamålsenliga magasin

Arbetet med att flytta Ekonomiska museets samlingar till nya magasin med höga krav på säkerhet och klimatkontroll har slutförts och de nya magasinerna är nu i drift. I det magasin där fartygsvraken från Kalmar slottsfjärd förvaras (se avsnitt 3.2.1 *Ordnade samlingar*) utvärderas klimat och bevarandeförhållanden i relation till de utmaningar som föremålen medför för arbetsmiljön. Under året anpassades magasinssytor som en förberedelse inför mottagandet av ytterligare fartygsdelar, som fyndöverfördes av Riksantikvarieämbetet 2019.

TABELL 8

Antal lämnade föremålsposter till Stiftelsen föremålsvård i Kiruna.

	2020	2019	2018	2017	2016
Antal föremålsposter till Stiftelsen föremålsvård i Kiruna	1 240	87	1 142	1 752	2 726

Del av altarskåpet från Sollentuna kyrka. Foto: Ola Myrin

I Livrustkammarens samlingar har en omfattande uppordning genomförts. Bland annat har de föremål som tidigare var utställda, men inte ingår i den nya basutställningen, fått nya placeringar i magasinerna.

I Tumba bruksmuseums magasin har säkerheten förbättrats och arbete med klimatmätning och uppmärkning av placeringsstrukturen påbörjats. Därutöver har specialboxar för förvaring av blyplattor inköpts, samlingsföremål och övrigt material separerats och solskydd installerats.

*För att uppnå **god kvalitet** ska minst 75 procent av den totala magasinstrytan* ha ändamålsenligt klimat och uppnå de krav som ställs i fråga om brandskydd, säkerhet, driftsäkerhet och tillgänglighet.*

**med magasinstrytan avses utrymmen som är specifika magasinstrymmen.*

Under 2020 bedöms klimatet i myndighetens magasin ha varit tillfredställande för 76 procent av de magasinstrytor där mätdata finns.² Det innebär att de uppsatta kraven för relativ luftfuktighet har uppnåtts under 95 procent av tiden. I 17 procent av magasinstrymmena har klimatet varit tillfredställande men med brister. Den relativa luftfuktigheten har fluktuerat på ett otillfredsställande sätt men bedöms vara av mindre betydelse. Inom en procent av den totala magasinstrytan har klimatet inte varit tillfredställande. Avvikelsen omfattar kulturhistoriskt magasin i kvarteret Krubban där klimatet har varit för torrt samt kylrummet i Munkhättan där temperaturen inte har hållits enligt avtal.

Bedömningen av säkerhetsnivån i myndighetens magasin visar att 92 procent har en säkerhetsnivå som är tillfredsställande i fråga om brandskydd, säkerhet, driftsäkerhet och tillgänglighet. I åtta procent av trytan är nivån acceptabel men förbättringar bör göras. Därmed bedöms god kvalitet ha uppnåtts för såväl klimat som säkerhet i den totala magasinstrytan.

²Totalt 94 procent av den totala magasinstrytan. Övriga sex procent har inte varit möjliga att bedöma. Dessa trytor omfattar textilmagasinet på Skoklosters slott och magasinerna i anslutning till Tumba bruksmuseum vilka saknar klimatstyrning.

3.3 Resultatbedömning

Statens historiska museer har fortsatt arbetet med att systematiskt utveckla och förbättra samlingsförvaltningen vilket gett god utdelning. Arbetetsrutinerna har effektiviserats vilket bland annat inneburit att accessionsarbetet med KML-material fortsatt med gott resultat. Totalt har 111 accessionsärenden avslutats under året vilket innebär att antalet slutförda accessioner för första gången på mycket länge överstiger inflödet av ärenden.

En kontinuerlig kunskapsuppbyggnad om samlingarna har fortgått i arbetet med samlingsförvaltningens olika delar men även i samband med forskningsprojekt, utställningsproduktion, publikationer och digitaliseringsarbete.

En viktig del av samlingsförvaltningen är att god ordning upprätthålls. Ett sätt att kontrollera detta är med återkommande inventeringar och stickprovskontroller i samlingarna. Stickprovskontrollerna gav en spårbarhet på 99 procent vilket med god marginal uppfyller de krav på kvalitet som myndigheten ställt upp.

Vårdbehovet för att säkerställa samlingarnas långsiktiga bevarande är en utmaning utifrån samlingarnas volym, det omfattande vårdbehovet som föreligger och de begränsade resurser som myndigheten disponerar. Arbetet med tillståndsbedömningar och vårdinsatser har fortsatt och genom samarbetet med Stiftelsen föremålsvård i Kiruna kan delar av den arkeologiska samlingen omkonserveras. Behoven är dock avsevärt mycket större än vad samarbetet kan avhjälpa. Detsamma gäller för andra delar av myndighetens samlingar, inte minst för målerisamlingen på Skoklosters slott.

Myndigheten arbetar kontinuerligt med att förbättra klimat och säkerhet i magasin och utställningar. Samlingarnas omfattning och variation gör att museerna har skiftande förutsättningar att förvara samlingarna optimalt. Särskilt utmanande är det för miljömuseumerna och speciellt för samlingarna på Skoklosters slott.

I de magasin som är specialbyggda för olika typer av museiföremål bedöms klimatet i 93 procent av den totala magasinssytan vara tillfredställande eller tillfredställande med vissa brister. Avseende säkerhet uppfyller 92 procent av den samlade magasinssytan uppställda krav. Det innebär att god kvalitet uppnås för såväl klimat som säkerhet i magasinerna.

Myndigheten har trots rådande pandemi lyckats upprätthålla god kvalitet enligt uppsatta kriterier inom området samlingsförvaltning. Perioderna där museerna var stängda har kunnat användas till att vårda föremål i utställningarna och museimiljöerna, vilka vanligtvis är svåra att komma åt med besökare närvarande. Särskilt viktigt är att myndigheten för första gången på flera år kan uppvisa en högre takt i accessionen av KML-ärenden än inströmningen av nya ärenden. Myndighetens mångåriga arbete har gett resultat men ytterligare resurser behövs för att eftersläpningen ska kunna arbetas bort, och för att omhänderta det omfattande materialet som förväntas från arkeologiska utgrävningar i samband med byggandet av Ostlänken. Likaså kvarstår utmaningen att kunna säkerställa samlingarnas långsiktiga bevarande då behoven vida överstiger myndighetens nuvarande resurser.

TABELL 9

Intäkter och kostnader för resultatområdet Samlingsförvaltning. För kommentar kring utfall se avsnitt 1.4 *Verksamhetens intäkter och kostnader*.

	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	38 721	41 217	37 686
Övriga intäkter	1 537	1 667	1 531
Kostnader	-39 858	-42 890	-39 236

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.

4. Forskning och utveckling

Statens historiska museers forskningsmiljö och verksamhet är en del av det större humanistiska forskningslandskapet i Sverige. Myndigheten driver egna forskningsprojekt – ofta i samverkan med externa parter – men bidrar även med stöd till andras forskning. Verksamheten ska ha en tydlig relevans för och koppling till övrig verksamhet inom myndigheten och ska bedrivas i avgränsad form, företrädesvis som projekt. Ett femårigt FoU-program fungerar som en ram för verksamheten.

Myndighetens kunskapsutveckling ska enligt inriktningsplanen bidra till en mångfacetterad bild av historien. Det innebär att fördjupa och förmedla kunskap i samverkan med andra. Att göra expertkompetens, kunskap och data tillgängligt för fler är prioriterat och ska bland annat ske genom publicering och deltagande i olika externa sammanhang. Prioriterat är att skapa platser där kunskap och åsikter kan mötas samt samverka och föra dialog på olika arenor för att svara mot samhällets kunskapsbehov.

4.1 Bedriva och stödja forskningsverksamhet

4.1.1 Pågående projekt

Under 2020 har ett nytt FoU-program för perioden 2020–2024 beslutats. Genom det nya programmet är verksamheten på väg in i en ny fas. Programmet har ambitionen att FoU-verksamheten ska bidra till kunskapsuppbyggnaden inom myndighetens verksamhet, museiområdets utveckling och det hållbara samhället i stort. Angelägna områden för nya satsningar och forskningsansökningar är forskningsinfrastrukturer, digitala humaniora och materialitet, museer som fenomen, existentiella frågor, religion och samhälle, jämlikhet och en

bredare historieskrivning samt hållbarhet, klimat och framtiden.

TABELL 10

Antal forsknings- och utvecklingsprojekt.

	2020	2019	2018
Antal pågående projekt	8	11	12
varav som huvudman	5	7	7
varav som deltagare	3	4	5

Myndigheten är huvudman för flera forskningsprojekt, men deltar också i projekt vid olika universitet. Tre projekt slutrapporterades under året och ett nytt fyraårigt projekt – *Humus Economicus* – har beviljats medel av Formas. Projektet undersöker med konstnärliga metoder myllans värde i urbaniserade landskap.

Det delade landet handlar om samisk historia och mångkulturalitet före det moderna och studerar samisk närvaro i Syd- och Mellansverige. I fokus är det så kallade sockenlappssystemets uppkomst, samt etnisk proletarisering i Sverige under tidigmodern tid. Det tvååriga projektet finansieras av Riksantikvarieämbetet och drivs av en forskare anställd vid Statens historiska museer.

Det tioåriga projektet *Vikingafenet* finansieras av Vetenskapsrådet och är förlagt till Uppsala universitet. En av de delaktiga forskarna är anställd på Statens historiska museer och koordinerar delen om vikingarnas ekonomi, de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för vikingarnas handels- och plundringsresor med särskild tonvikt på frågor om kvinnors roll, slavhandel och piratverksamhet.

In Orbit studerar hur Historiska museets kunskap och föremål får nya sammanhang i sociala medier. Det omfattar studier om hur samspelet mellan människor, algoritmer, koder och digitala gränssnitt utvecklas. Medarbetare på Statens historiska museer deltar i projektet som bedrivs vid Linköpings universitet och stöds av Riksbankens Jubileumsfond. Under 2020 har arbete pågått med en slutpublikation.

Projektet *Forskning och kunskapsuppbyggande i samlingsförvaltning* undersöker hur forskning och kunskapsuppbyggnad kan implementeras i museiverksamheter på ett dynamiskt sätt med utgångspunkt i Spectrum-modellen för samlingsförvaltning. Medarbetare på Statens historiska museer deltar i projektet som bedrivs av Göteborgs stad med finansiering av Riksantikvarieämbetet.

Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen avser att landskapsvis presentera alla kända, svenska myntfynd. Arbetet har bedrivits som forskningsprojekt under en längre tid med finansiering främst av Gunnar Ekströms stiftelse för numismatik.

Alvastraprojektet har arbetat med att samla ihop och strukturera dokumentation och fynd från flera äldre utgrävningar av den 5 000 år gamla pålbyggnaden i Alvastras våtmarksområden. Resultaten publicerades på en digital plattform som lanserades 2020 i samband med den avslutande, internationella konferensen *Alvastra pile dwelling – a Neolithic wetland site*. Projektet finansierades av Riksbankens Jubileumsfonds infrastrukturmedel.

Under 2020 utkom slutpublikationen för projektet *Antiziganismen och samlingarna – kunskapsproduktion och samlande vid kulturhistoriska museer och arkiv under 1900-talet*. Projektet avsåg att ge nya perspektiv på kunskapsproduktion och samlande vid minnesinstitutioner av fotografier, frågelistor, anteckningar och föremål som länkas till människor som kallades ”zigenare” och ”tattare” av majoritetsbefolkningen under 1900-talet. Projektet bedrevs tillsammans med Institutet för språk och folkminnen och har finansierats av Riksantikvarieämbetets medel för centrala museers forskning.

Riksantikvarieämbetet har även finansierat forskningsnätverket *Kulturarvet och den tvärvetenskapliga genusforskningen* som länkat samman kulturarvsforskning och genusforskning. Projektet slutrapporterades under året.

Exempel på den forskning och de utvecklingsprojekt som myndighetens arkeologiska uppdragsverksamhet deltar i och bedriver redovisas under avsnitt 2. *Arkeologisk uppdragsverksamhet*.

För att uppnå god kvalitet ska minst 75 procent av egna FoU-projekt vara externfinansierade och ha erhållit finansiering i konkurrens med andra.

Externa forskningsfinansierare tillämpar så kallat peer review-förfarande, där projektansökningar konkurrerar och genomgår granskning och rangordning för att kunna ge forskningsmedel till de projekt som har högst relevans och kvalitet. Graden av extern forskningsfinansiering används som ett kvalitetsmått på de FoU-projekt som bedrivs vid Statens historiska museer.

Under 2020 har mer än 75 procent av projekten haft extern finansiering och bidragen har erhållits i konkurrens med andra forskare. Verksamheten uppnår därmed god kvalitet.

4.1.2 Samverka och förmedla kunskap

Samlingarna vid Statens historiska museer utgör en viktig forskningsresurs och infrastruktur för många ämnen. Det finns kopplingar till arkeologi, osteologi, numismatik, konst- och modevetenskap, kulturarvsstudier, museologi, genusvetenskap samt historia och idéhistoria, miljöhumaniora och digital humaniora.

Myndighetens samlingar besöks av många forskare och studenter. Under 2020 har dessa besök försvårats på grund av restriktioner som gällt på grund av pandemin. Trots detta har besök genomförts efter riskbedömningar. Bland annat har den numismatiska samlingen tagit emot forskare som studerat vikingatida mynt. Skoklosters slotts samlingar studerades av Carl Malmstenskolan studenter och lärare. Besöket var en del av skolans kurs i stilhistoria och är årligen återkommande. Skoklosters

Forskningsprojektet Vikingafenomenet undersöker bland annat kvinnornas roll. På bilden ett brickband av guld silke från Birka och Hovgården. Foto: Ola Myrin

slott har även tagit emot besök från Institutionen för kultur och lärande vid Södertörns högskola, bestående av ett tiotal studenter och deras lärare. Besöket gjordes med anledning av redovisning inom kandidatprogrammet *Liberal arts*, där studenterna skulle skapa och genomföra en presentation av en kategori ur samlingarna. Den absoluta majoriteten av besöken, 82 procent gjordes med syfte att skriva en vetenskaplig artikel, en vetenskaplig uppsats eller avhandling. Av besöken var fem internationella och hälften kom med anledning av den osteologiska samlingen.

Utöver de fysiska besöken har fyra digitala samlingsbesök genomförts på försök. En doktorandstudent vid University of Bern som arbetar med en avhandling om dräktsamlingar och tre studentgrupper från Stockholms universitet, Uppsala universitet och Konstfack.

Antalet besök av studenter och forskare var 43 procent färre än år 2019. De fyra digitala samlingsbesöken med 90 deltagare är inte medräknade.

TABELL 11

Antal fysiska besök i samlingarna av forskare och studenter.

	2020	2019	2018
Antal besök	78	138	186
Antal besökare	136	349	325

Informationen på myndighetens webbplats om forskning och kunskapsuppbyggnad har förbättrats. Syftet är att ge en bättre överblick över vilken forskning som bedrivs eller har bedrivits, samt vilka forskare som är knutna till Statens historiska museer.

Statens historiska museer och Riksantikvarieämbetet har fortsatt samarbetet med ett gemensamt forskarseminarium myndigheterna emellan. Samarbetet avser att föra ut, utbyta och diskutera forskningsresultat och aktuella frågeställningar riktade till verksamma inom kulturarvs- och museiområdet. Under året har färre möten än planerat kunnat genomföras på grund av pandemin, men ett

antal digitala möten erbjöds i stället. Svårigheten att genomföra fysiska möten har även påverkat de interna workshops som planerats utifrån de nya temana i FoU-programmet och som ska ligga till grund för framtida forskningsansökningar.

Forskare vid myndigheten har deltagit i och hållit föredrag på åtta internationella och nationella konferenser, deltagit i och lett elva workshops och seminarier samt ingått i nätverk, referensgrupper och redaktionskommittéer. Medarbetare har bidragit med redaktionellt arbete i tidskrifterna *Fornvännen* och *Nordisk Numismatisk Årsskrift*. Artiklar har publicerats i bland annat *Nature* samt i samlingsverk som *Viking Encounters: Proceedings of the 18th Viking Congress* och *Pluralistic Struggles in Gender, Sexuality and Coloniality, Challenging Swedish Exceptionalism*.

Forskare knutna till myndigheten har publicerat flera titlar. Under året utkom bland annat boken *Ett lapptäcke av källor: Kunskapsproduktion om romer och resande vid arkiv och museer, Relations and Runes – The Baltic Islands and Their Interactions During the Late Iron Age and Early Middle Ages* och *The Scandinavian Early Modern World*, som behandlar kolonialisering och globalisering. Totalt har forskare vid myndigheten bidragit med 17 tryckta publikationer.

TABELL 12

Antal förmedlingsinsatser inom FoU-verksamheten.

	2020	2019	2018
Bidrag till tryckta publikationer	17	14	-
Deltagande i konferenser	8	40	-
Deltagande i workshops/seminarier	11	11	-

Ingen insamling av uppgifterna före 2019 varför utfall för 2018 saknas.

4.2 Resultatbedömning

Statens historiska museer bedömer att FoU-verksamheten uppnår god kvalitet. Alla forskningsprojekt har extern finansiering och bedrivs i samverkan med lärosäten runt om i landet. Forskningsresultat publiceras i välrenommerade vetenskapliga tidskrifter och bokserier och för att komma fler till del även via konferenser, workshops/seminarier och i media samt på myndighetens webbplats. Forskarnas kompetens är efterfrågad såväl inom myndigheten som universitetsvärlden samt i det omgivande samhället.

Myndighetens samlingar och museimiljöer utgör en betydelsefull infrastruktur för forskning och utbildning inom en rad olika ämnen, både nationellt och internationellt. Myndigheten bidrar med stöd till andras forskning bland annat genom forskarbesök och digitalt tillgängliga samlingar. Under 2020 har pandemin försvårat för forskare och studenter att fysiskt besöka samlingarna, vilket påverkat antalet genomförda besök.

TABELL 13

Intäkter och kostnader för resultatområdet Forskning och utveckling. För kommentar kring utfall se avsnitt 1.4 *Verksamhetens intäkter och kostnader*.

	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	1 010	2 872	2 177
Övriga intäkter	1 456	4 132	5 662
Kostnader	-2 466	-7 004	-7 829

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt bedriva utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet.

5. Publik verksamhet

Statens historiska museer kan med hjälp av samlingarna visa bredden av Sveriges historia med upplevelser och kunskap ur olika perspektiv. Museerna bedriver en omfattande publik verksamhet – ofta i samarbete med externa parter. Även inom den arkeologiska uppdragsverksamheten genomförs ett stort antal visningar och aktiviteter kopplade till uppdragen. Genom digital förmedling, via myndighetens olika webbplatser, andras digitala plattformar och via sökmotorer kan verksamheten och samlingarna nå ut till en publik över hela Sverige och utanför landets gränser.

Verksamheten ska enligt inriktningsplanen erbjuda möjligheter till kunskapssökande och livslångt lärande för alla. Det publika arbetet ska stimulera till nyfikenhet, upptäckarglädje och reflektion samt ge möjligheter till medskapande. Myndigheten ska arbeta för att nå fler och nya målgrupper med barn i skolan som en särskilt prioriterad grupp.

5.1 Skapa tillgänglighet till samlingarna

5.1.1 Utställningar

Under 2020 har besökare kunnat ta del av sammanlagt 21 basutställningar på myndighetens sex museer. På Livrustkammaren har den nya basutställningen kompletterats med ytterligare delar och på Historiska museet har ett antal basutställningar setts över och utställningen *Forntider* genomgått en omfattande renovering.

Till det har fem tillfälliga utställningar visats under året; *Tekalas! Signerad keramik från 1900-talet* och *Mot kontinenten – på resa i första klass* på Hallwylska museet, *Spår av medeltida liv* och

Medeltida guldskinnsbroderier – rekonstruktioner och nya tolkningar på Historiska museet samt *Mästarprovet. En rustning blir till* på Livrustkammaren.

Utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen*, som visades på Historiska museet under 2019, har omvandlats till en vandringsutställning och har under året visats på Värmlands museum och Malmö museer.

Pandemin har påverkat produktionen av utställningar och när de kan öppna. Totalt har fem utställningar som planerats öppna under 2020 skjutits fram till 2021, två utställningar på Hallwylska museet och en på vardera Ekonomiska museet, Historiska museet och på Skoklosters slott.

TABELL 14

Antal utställningar som har visats på museerna 2020–2016.

	2020	2019	2018	2017	2016
Basutställningar	21	22	26	31	31
Tillfälliga utställningar	5	14	10	13	12
Vandringsutställningar	1	1	3	4	2

I denna redovisning avses med begreppet basutställning utställningar på det egna museet avsedda att visas för publik under en längre period (mer än 1,5 år). Hallwylska museet och Skoklosters slott ingår bland dessa eftersom de är utställningar i sig med större delen av samlingarna i miljöerna. Begreppet tillfällig utställning avses utställningar på det egna museet avsedda att visas för publik under en kortare period (max 1,5 år). Med begreppet vandringsutställning avses utställningar i huvudsak avsedda att turnera på andra museer än de egna.

5.1.2 Digital förmedling av samlingarna

I arbetet med att synliggöra samlingarna och svara mot uppdraget att nå hela landet är digital förmedling och tillgängliggörande viktiga delar. Information om samlingarna publiceras på externa plattformar som sedan länkas till respektive museums webbplats och sociala medier, för att på så vis nå en så stor spridning som möjligt. I filmer på Youtube och under bland annat *#expertenberättar* på Facebook, Instagram och Twitter sprids kunskap kring föremål. Via myndighetens webbplatser går det att söka i samlingarna. Sökfunktionerna har dock inte kunnat uppdateras sedan samgåendet på grund av införandet av ett nytt myndighetsgemensamt samlingsförvaltningssystem. Utvecklingen av ett nytt publikt gränssnitt för att söka i samlingarna pågår.

Digitalisering av samlingarna sker dels i det löpande arbetet med samlingsförvaltning, dels i form av särskilda satsningar. Bland annat har digitaliseringen av *Medeltidens bildvärld* och Hallwylska museets arkiv fortsatt. Parallellt med fotograferingen katalogiseras föremålsposten så att den successivt kan tillgängliggöras i digitala fördjupningar. Ett projekt om Historiska museets samlingar från bronsåldern har påbörjats under 2020.

I digitaliseringsarbetet produceras även 3D-modeller av ett urval av föremål, museimiljöer och arkeologiska anläggningar, som publiceras på plattformen *Sketchfab*. Totalt finns 166 modeller från myndighetens verksamhet, varav 21 publicerades under 2020. Modellerna används på olika sätt, till exempel på den nya digitala skolplattformen *Sveriges historia* och på *Google Arts & Culture*, där man kan besöka tre av museerna genom 3D-skannade miljöer. På *Google Arts & Culture* finns även totalt 901 bilder från myndighetens samlingar publicerade och 23 digitala fördjupningar, så kallade digitala utställningar. Utställningarna har olika teman med bilder på föremål ur samlingarna eller museernas miljöer med kortare texter. Sex nya har publicerats under 2020.

För mer exempel på digital förmedling se avsnitt 5.3 *Besöksutveckling*.

5.1.3 Utlån

Myndighetens samlingar utgör en viktig resurs för nationella och internationella institutioner, såväl för sådana som sysslar med museiverksamhet som för dem som bedriver undervisning, forskning eller någon annan verksamhet. Bland låntagarna finns regionala museer, universitet och högskolor samt svenska kyrkans församlingar och andra religiösa samfund som är verksamma i Sverige. Till det kommer internationella låntagare, framför allt museer.

Under 2020 har myndighetsgemensamma rutiner för utlån till utställningar utarbetats och nya lånedokument skapats för nationella och internationella lån. Under året påbörjades också en effektivisering av den interna handläggningen för att förenkla för både myndigheten och låntagarna.

Pandemin har påverkat låneverksamheten framför allt vad gäller nya utlån. Flera planerade lån har inte blivit av eller har skjutits på framtiden. Exempel på genomförda utlån är till jubileumsutställningen *Gustav Vasa talar ur skägget* på Kalmar slott. I lånet ingår flera föremål med anknytning till regenten, bland annat en ovanlig maskvisirhjälm och en rundsköld samt hans föräldrars trolovningsring. Ett annat är två dräkter ur Hallwylska museets dräktsamlingar till Thielska galleriets utställning *Augusta Lundin. Modeskapare i sekel-skiftets Sverige* samt en mekanisk järnhand från slutet av 1500-talet eller början av 1600-talet, ett tidigt exempel på en handprotes med rörliga fingrar. Handen ingår i Skoklosters slotts samlingar och har lånats ut till Tekniska museets utställning *Hyper*

TABELL 15

Antal nationella och internationella utlån från samlingarna.

	2020	2019	2018
Nationella ärenden	307	316	326
Internationella ärenden	32	27	33
Utlånade föremålsposter nationellt	40 607	42 358	43 007
Utlånade föremålsposter internationellt	2 400	1 680	1 697
Antal lånande nationella institutioner	126	172	170
Antal lånande internationella institutioner	17	27	33

Endast unika institutioner ingår. Under 2020 har en genomgång av institutionsbeteckningarna genomförts, varför antalet minskat i jämförelse med föregående år.

Human där nytta och utmaningar med teknikutveckling och artificiell intelligens lyfts fram. Ett av få internationella lån var konstverket *Odysseus räddas av Calypso* av Cornelis van Poelenburch. Verket ingår i den Hallwylska samlingen och visas i utställningen *Ulysses. Art and Legend* på San Domenico Museum i Forlì i Italien.

Den osteologiska samlingen har trots pandemin fortsatt vara mycket efterfrågad. Både stora och små forskningsprojekt nyttjar samlingen som källmaterial, inte minst för studier baserade på naturvetenskapliga analysmetoder så som DNA och isotopanalys. Under året har ett stort antal nya låneansökningar inkommit varav majoriteten är forskningslån.

Till följd av pandemin har myndigheten i många fall inte haft möjlighet att besiktiga utlånade föremål på plats. I stället har ett arbete skett med att utveckla och genomföra digitala besiktningar, vilket gett bra resultat.

För att uppnå god kvalitet ska minst 20 000 föremålsposter finnas tillgängliga som en resurs på andra museer och institutioner både nationellt och internationellt.

Myndigheten har i uppdrag att vara verksam och synlig i hela landet, bedriva internationellt och interkulturellt samarbete samt verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med bland annat universitet och högskolor. Under 2020 har myndighetens samlingar tillgängliggjorts i såväl nationella som internationella utställningssammanhang samt för forskningsändamål. Cirka 43 000 föremålsposter har lånats ut till 143 institutioner, vilket innebär att god kvalitet har uppnåtts.

5.1.4 Besök i samlingarna

Möjligheterna till fysiska besök i de samlingar som myndigheten förvaltar har varit begränsade till följd av pandemin. Under 2020 har antalet besök i samlingarna minskat med 54 procent. Majoriteten av besöken görs av forskare och studenter (se avsnitt 4.1.2 *Samverka och förmedla kunskap*) men även antikvariskt verksamma, media och privatpersoner genomför besök. Det är framför allt besök

från de senare grupperna samt internationella besök som minskat kraftigt, med 75 respektive 86 procent, i jämförelse med föregående år.

Bortsett från besök av forskare och studenter besökte majoriteten av de övriga grupperna samlingarna i arbete med en publikation, artikel eller intervju. Några besök var kopplade till publik verksamhet. Bland annat för en 3D-skanning av föremål inför utställningen *Mästarprovet. En rustning blir till* på Livrustkammaren och från Drottningholms slottsteatermuseum och Confidencen i Ulriksdal kom personal för att studera Lovisa Ulrikas kröningsklänning.

TABELL 16

Antal besök i samlingarna*. Ett besök kan bestå av en eller flera personer.

	2020	2019	2018
Totalt antal besök	94	203	258
Nationella besök	86	147	197
Internationella besök	8	56	61
Antal besök av studenter och forskare	78	138	186
Antal övriga besök	16	65	72

*Utfallet korrigerat från årsredovisningen 2019. Se Tilläggsupplysningar och noter, sid 77.

5.2 Genomföra pedagogisk verksamhet

5.2.1 Visningar och program för vuxna

Den pedagogiska verksamheten utgörs av visningar och program med målet att ge olika perspektiv på historien utifrån museernas särart. Pandemin medförde att många aktiviteter ställdes in, andra omarbetades eller pausades. På Tumba bruksmuseum ersattes till exempel lunchvisningarna av handpapperstillverkning med guidade brukspromenader under de perioder inomhusverksamhet inte var möjlig på grund av smittrisken.

För att bibehålla kontakten med publiken, även under de perioder museerna var stängda, genomfördes med kort framförhållning en digital omställning. Nya visningsformat togs fram, vissa live-sändes, andra filmades och efterföljdes av ett samtal med medarbetare från museet. Formerna och tekniken utvecklades efter hand.

Ett urval programaktiviteter filmades och publicerades på olika plattformar. I samarbete med Utbildningsradions program *UR Samtiden* filmades till exempel programserier som *Bling, bling, mord och storstilad prakt*, *Historiska bakom stängda dörrar* samt föreläsningar med externa föredragshållare med ämnen inom numismatik, ekonomisk historia och samtida ekonomiska problemställningar. Filmerna publicerades på Utbildningsradions webbplats och i vissa fall på Youtube samt på museernas webbplatser.

Arbetet med podcasts har utvecklats. Tolv nya avsnitt i den *Hallwylska podden* har tillkommit med teman kring sekelskiftet 1900 om arbetarens rätt, hästen i staden, kök i förändring med mera. Ytterligare två olika podcasts har publicerats, en inför den kommande utställningen *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar* på Ekonomiska museet, och en som spelades in live på Historiska museet tillsammans med Vetenskapsradion om stormaktens lekar och nöjen samt 1600-talets syn på samer.

Under 2020 har 2 563 visningar och program genomförts för en vuxen publik på museerna.

Totalt minskade antalet aktiviteter för vuxna med 46 procent, på Historiska museet och Tumba bruksmuseum med över 90 procent. Antalet deltagare minskade totalt med 76 procent. Högst andel av vuxna verksamhetsbesökare som deltog i någon av dessa aktiviteter var på Skoklosters slott och på Hallwylska museet, som erbjöd fler visningar än normalt men med färre deltagare i grupperna.

Under året erbjöds även 70 digitala live-visningar för cirka 960 deltagare. Till det har ett stort antal nya digitala produktioner publicerats på olika plattformar som kompletterar redan befintligt digitalt utbud. På Youtube finns till exempel totalt 351 videos från museernas verksamhet att ta del av.

För mer detaljerad redovisning av verksamheten per museum se avsnitt 5.3 *Besöksutveckling*.

TABELL 17

Antal genomförda aktiviteter inom den pedagogiska verksamheten för vuxna på museerna.

	2020	2019	2018
Antal aktiviteter	2 563	4 764	4 255
Antal deltagare	20 513	84 576	79 016

5.2.2 Familjeverksamhet

Barn och unga är en prioriterad målgrupp och under årets första månader, fram till och med sportlovet genomfördes en intensiv familjeverksamhet på museerna. Därefter har befintliga visningar och aktiviteter anpassats så långt möjligt utifrån de allmänna råd och rekommendationer som Folkhälsomyndigheten fastställt, andra var tvungna att utgå eller ersättas av nya aktiviteter. Bland annat har museerna producerat kortfilmer i sociala medier, en podcast på temat *Häxor* med mera.

Två större satsningar för målgruppen har invigts under året, *Lilla Rustkammaren* på Livrustkammaren och *Forntidsrummet – Arkeologens dotter* på Historiska museet. I *Lilla Rustkammaren* kan besökande familjer upptäcka föremål, personer och berättelser från basutställningen men på helt nya

sätt. Drottning Kristinas kröningsmantel har till exempel gjorts som en koja att krypa in i. Besökaren kan prova en krona, Karl XII:s hatt, utforska kuriosakabinett eller upptäcka en konservators ateljé. På Historiska museet, i *Forntidsrummet – Arkeologens dotter*, kan familjer ta del av aktiviteter som ska väcka nyfikenhet på de olika tidsåldrarna sten-, brons- och järnålder. Det tillhörande spåret *Tidsresenären* erbjuder en klurig tipspromenad genom museets utställningar samt pysselsidor och material att skapa vidare med hemma. Rummet innehåller också rekvisita från TV-serien *Arkeologens dotter*, en UR-produktion i samarbete med museet som visades som matiné under sommaren. Den årliga satsningen *Vikingasommar* bedömdes inte möjlig att genomföra men Historiska museets innergård iordningställdes så barn kunde leka i tälten, undersöka köksträdgården, spela spel med mera.

Under 2020 har 1 010 visningar och program genomförts inom familjeverksamheten vilket är en minskning med 57 procent jämfört med 2019. Antalet deltagare har minskat med 73 procent.

För mer detaljerad redovisning av verksamheten per museum se avsnitt 5.3 *Besöksutveckling*.

TABELL 18

Antal genomförda aktiviteter inom den pedagogiska verksamheten för barn och unga på museerna.

	2020	2019	2018
Antal aktiviteter	1 010	2 344	2 253
Antal deltagare	12 660	47 734	32 761

5.2.3 Skolverksamhet

I arbetet med att nå barn och unga oavsett socioekonomisk bakgrund eller geografisk hemvist är skolverksamheten viktig. Myndighetens museer har erbjudit skolor visningar och program med många olika ämnen och teman. Utbudet har kommunicerats genom museernas skolbroschyrer, webbplatser och på den årliga museimässan Skola + Museum = Sant.

För myndigheten var det viktigt att upprätthålla skolverksamheten även när museerna fysiskt höll stängt på grund av pandemin. Därför ställdes det ordinarie erbjudandet snabbt om. Ett digitalt utbud introducerades samtidigt som olika tekniklösningar testades och vidareutvecklades successivt. De mest efterfrågade visningarna filmades, korta filmer på olika historiska teman producerades och andra visningar sändes live. Lärarhandledningar som tillhandahålls på museernas webbplatser sågs över och kompletterades utifrån de förändrade förutsättningarna.

En digital skolplattform, *Sveriges historia*, lanserades i december. Det är en undervisningsresurs riktad mot mellan- och högstadiet där utgångspunkten är historiska föremål och miljöer. Eleverna får tillgång till fördjupning i olika delar av historien och lärare kan hitta inspiration till undervisningen. Avsikten är att skolplattformen och den pedagogiska verksamheten vid myndighetens museer ska utgöra ett bra komplement till skolans undervisning och erbjuda en rad program för skolans olika årskurser med utgångspunkt i läroplanerna. Skolplattformen, som drivs och förvaltas av myndigheten, är ett samarbete med Riksantikvarieämbetets arkiv och 17 olika museer över hela landet.

Under 2020 har 294 skolgrupper fysiskt besökt myndighetens museer, vilket är en minskning med 85 procent jämfört med 2019. Nedgången av antal deltagare är i princip lika stor. Till det genomfördes 67 digitala live-visningar för skolor med cirka 2 090 deltagare.

För mer detaljerad redovisning av verksamheten per museum se avsnitt 5.3 *Besöksutveckling*.

TABELL 19

Antal skolgrupper på museerna.

	2020	2019	2018
Antal bokade skolgrupper	176	1 157	1 254
Antal deltagare	*3 723	26 094	24 985
Antal obokade skolbesök	118	870	719
Antal deltagare	2 145	16 736	15 904
Totalt antal skolgrupper	294	2 027	1 973
Totalt antal deltagare skolbesök	*5 868	42 830	40 889

*se Tilläggsupplysningar och noter, sid 78.

5.2.5 Annan kunskapsförmedling

Myndigheten bedriver en bred kunskapsförmedling även utanför museerna. Inom den arkeologiska uppdragsverksamheten ingår kunskapsförmedling som en del i arbetet vid såväl undersökningarna som rapporteringen av uppdrag.

Myndighetens medarbetare har besvarat en stor mängd frågor från forskare, media och allmänhet från hela världen om utställningar, programpunkter och föremål samt medverkat i olika utbildningar med studiebesök, undervisning och handledning. Praktikanter från universitetsutbildningar tas regelbundet emot. Pandemin har medfört att en del kunskapsförmedling har fått ske digitalt. Till exempel har digitala visningar av de arkeologiska samlingarna tagits fram för studenter i arkeologi från Stockholms universitet och för studenter i textilvetenskap från Uppsala universitet och Konstfack.

Medarbetarna är efterfrågade föreläsare. Exempel är om digitalisering och kulturarv för programmet för museer och kulturarv vid Stockholms universitet, föreläsning om 3D och kulturarv på yrkesutbildningen till 3D-tekniker vid Xenter i Tumba, kursen *Från glasmontrar till digitala skärmar* vid Linköpings universitet samt på Senioruniversitetet föredragen *Bilder av Kristina – drottning av Sverige*, *Täby kyrka – Albertus Pictors mästerverk* och *Helgon i hus och hem under medeltiden*. Flera medarbetare har föreläst vid det av Riksantikvarieämbetet arrangerade *Samlingsforum*.

Medarbetare har under året deltagit i en serie program som producerats av Utbildningsradion. Bland ämnen som behandlats kan nämnas keramik

och svärd under bronsåldern, mordet på Gustav III, magiska stenar, helgon i medeltida altarskåp, hyperinflation med mera. Därutöver har flera medarbetare medverkat i olika TV-program, podcasts och radioprogram.

Lilla Rustkammaren är Livrustkammarens nya satsning på familjeverksamhet. Foto: Carl-Olof Zimmerman

Nya lokaler, nya skyltar och en ny utställning färdigställdes för Ekonomiska museet. Foto: Jens Mohr

5.3 Besöksutveckling

5.3.1 Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettet

Ekonomiska museets samlingsområde omfattar mynt och andra betalningsmedel samt medaljer och andra föremål kopplade till numismatik eller finanshistoria.

Under året har flytten av museet från Slottsbacken till Narvavägen slutförts. Avsikten var att åter öppna 2020 med den tillfälliga utställningen *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar*. På grund av pandemin sköts invigningen fram till 2021.

Trots att museet inte formellt återinvigts har programverksamhet pågått. Ett föredrag i museets föreläsningsserie hann hållas innan pandemin bröt ut. Vid detta tillfälle talade ordföranden för plattformen *Civila Sverige mot Människohandel*, om modernt slaveri i Sverige och i världen. Övriga föredrag och föreläsningar kom i stället att filmas i samverkan med Utbildningsradions program *UR Samtiden*. Totalt 14 föreläsningar med externa

föredragshållare filmades samt nio korta föredrag där medarbetare från myndigheten presenterar föremål ur samlingarna, däribland världens första mynt, plåtmynt, och Västeråsskatten. Filmerna finns bland annat tillgängliga på Utbildningsradions webbplats.

Ingen familjeverksamhet har genomförts under 2020. Däremot har skolverksamheten kunnat starta genom det digitala upplägget av den kommande utställningen *Hyperinflation*. Trots att utställningen inte kunde öppnas har digitala live-visningar inletts. Sammantaget genomfördes tre visningar med 72 deltagare. Även den podcast som producerats för utställningen i samarbete med extern aktör har publicerats och kommer användas som ljudspår i utställningen och i skolverksamheten. Innehållsproduktionen har skett i dialog med Riksbanken, och flera privatpersoner och experter har bidragit med sina personliga berättelser och erfarenheter av vad det innebär att leva i ett samhälle med hyperinflation.

Ett samarbete har inletts med Swedbank som museets huvudsponsor. Avtalet bottnar i gemen-

samma intressen och mål att verka för ekonomisk folkbildning i hela landet och öka intresset hos barn och unga för frågor som rör ekonomi. Samarbetet har inletts genom ett skolprogram i två delar där Ekonomiska museet och Swedbank står för varsin del, samt en gemensam frågestund. Annat som erbjuds skolor är mobilapplikationen *Pengalabbet* och på webbplatsen återfinns material baserat på den tidigare utställningen *Entreprenörskapande*. Andra satsningar under året är en digital lärarträff, ett nytt nyhetsbrev specifikt för skolor och en ökad aktivitet i sociala medier med bland annat korta filmer om drottningarna Lovisa Ulrika och Kristina med utgångspunkt från deras relationer till numismatik och museets samlingar.

Museet lanserade en ny webbplats under året samtidigt som museets namn ändrades till Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettet. En nedgång på cirka 23 procent kan ses både i

antal besök respektive unika besökare på webbplatsen. Webbesöken visar en nedgående trend sedan museet stängde på grund av flytt. Detta följer utvecklingen av övriga museers utfall under stängda perioder 2020. Nedgången kan ha förstärkts av bytet av plattform under året, då en viss nedgång är vanlig då etablerade länkar bryts. Årets satsning med fler inlägg och mer film i sociala kanaler gav resultat och gav 18 procent fler följare jämfört med 2019.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Museet har varit stängt under 2020.

TABELL 20

Besöksstatistik för Ekonomiska museet 2020–2015.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal verksamhetsbesök	0	0	0	37 229	62 705	47 392
Antal anläggningsbesök	0	0	0	46 716	74 552	iu
Antal besökare under 19 år	0	0	0	5 236	10 457	8 944
Fördelning män/kvinnor	0	0	0	46/53	49/50	-
Nöjdhet	0	0	0	94%	90%	-
Antal besök på webbplatsen (sessioner)	108 653	141 437	155 376	167 133	149 188	142 973
Antal unika besökare på webben (användare)	87 811	115 249	126 048	133 860	118 516	114 087
Antal följare i sociala medier	3 711	3 145	3 070	2 935	2 691	2 143

Den dramatiserade visningen *Husan Anna på vift i framtiden*. Foto: Ola Myrin

5.3.2 Hallwylska museet

Hallwylska museets är ett miljömuseum inrymt i en av de mest påkostade svenska privatbostäderna från sekelskiftet 1900 i Stockholm. Byggnaden, tillsammans med inventarierna, testamenterades till staten av paret von Hallwyl 1920 för att visas i orubbat skick.

Den tillfälliga utställningen *Tekalas! Signerad keramik* från 1900-talet ersattes i juni av *Mot kontinenten – på resa i första klass*, som lyfte fram resandets utveckling sida vid sida med Wilhelmina von Hallwyls många resor. Till utställningen erbjöds en digital fördjupning, *Mot kontinenten – på digital väg*, som finns att ta del av på museets webbplats. Ytterligare två tillfälliga utställningar och en mindre installation som skulle ha öppnat under året har flyttats fram till 2021 på grund av pandemin.

Programverksamheten för vuxna startade med aktiviteter som juldramavisningar, litterär tesalong, gitarrkonsert, och tesalongen *Vår tids tekanna*.

I samarbete med Judiska museet genomfördes panelsamtalet *Mörka moln – om tyskvänlighet, rasbiologi och informella allianser*, om antisemitism kopplat till familjen Hallwyl och epoken de levde i. Med anledning av den ökande smittspridningen och museets nedstängning, kom verksamheten att styras om mot digitala visningar med nedslag i palatsets miljöer som publicerades på sociala medier. Såväl vernissagen för utställningen *Mot kontinenten* och lanseringen av publikation *Stallet* genomfördes digitalt, vilket möjliggjorde för fler att delta. Digitala föreläsningar följde under hösten, tillsammans med digitala live-visningar varje onsdag. För de äldre togs en särskild interaktiv visning av palatsköket fram med fokus på kökets modernisering kring sekelskiftet. Under pandemin erbjöds dessa visningar gratis för äldreboenden, men var bokningsbara för allmänheten. Tolv nya avsnitt i den *Hallwylska podden* publicerades med teman kring sekelskiftet 1900. Sammanfattningsvis genomfördes 54 procent färre programaktiviteter under 2020 i jämförelse med 2019. Bland annat hölls 900 färre visningar och antal deltagare i

programaktiviteterna sjönk med 71 procent. Utöver denna verksamhet som genomfördes på museet sändes 29 visningar och fyra föredrag live med totalt 306 deltagare. Dessutom filmades ett stort antal minivisningar med olika innehåll samt tre föredrag som samtliga publicerades på sociala medier.

Museets satsning på särskilda helgvisningar som riktade sig till de minsta och sportlovsaktiviteter i form av *Snigeljakten* var välbesökta av barn och deras familjer i början av året. Först till hösten återupptogs familjeverksamheten då visningarna behövde förändras för att säkerställa att Folkhälso-myndighetens allmänna råd och rekommendationer kunde följas. Resultatet blev en anpassning av den befintliga visningen *På besök i mormors palats*, en ny dramatiserad visning *Husan Anna på vift i fram-tiden* och en minifilm, *Herrskapet von Hellwyl* som publicerades på sociala medier. Genom att familjeverksamheten och lekrummet låg nere under en stor del av året minskade såväl antal besök av barn och unga under 19 år som antal programaktiviteter med 70 procent, antal deltagare med 77 procent.

För att fortsatt kunna nå ut till skolor under pandemin togs en interaktiv dramatiserad visning fram för elever på mellanstadiet och fritids. Museet satsar på att filma de mest efterfrågade skolvisningarna och kraftansamla för att höja kvaliteten i museets läromaterial på webben och bredda utbudet. Antal besök av skolgrupper och antal deltagande minskade med 80 respektive 83 procent

i jämförelse med 2019, vilket bedöms vara en effekt av att museet var stängt under vår och höst då skolvisningar vanligtvis genomförs. Totalt genomfördes elva digitala live-visningar för målgruppen med 284 deltagare.

Antal verksamhetsbesök har i jämförelse med 2019 minskat med 68 procent medan minskningen av antal anläggningsbesök är mindre, endast 21 procent. Det beror på att restaurangens besök var fler än under tidigare sommarsäsonger. Dock har höstens restriktioner för restauranger påverkat helårsutfallet negativt.

Efter en mycket kraftig uppgång 2018 av webbesöken har de under de två senaste åren minskat. Under 2020 med 48 procent jämfört med 2019. Däremot visar antal följare i sociala medier en uppgång med 25 procent, vilket särskilt härleds till satsningen på minivisningar på Instagram.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Under 2020 var andelen nöjda eller mycket nöjda 99 procent, vilket innebär att god kvalitet uppnåtts.

Hallwylska museet tilldelades första pris i kategorin Bästa personalen när stockholmarnas favoritmuseum 2020 utsågs. Det är 1 800 stockholmare som besvarar frågor om sina museibesök i en undersökning av Evimetrix.

TABELL 21

Besöksstatistik för Hallwylska museet 2020–2015.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal verksamhetsbesök	27 992	88 613	95 444	106 030	101 462	59 512
Antal anläggningsbesök	239 257	301 212	309 434	228 138	254 386	193 637
Antal besökare under 19 år	3 602	11 881	12 002	11 358	11 856	8 667
Fördelning män/kvinnor	41/57	39/61	36/64	37/63	34/65	30/68
Nöjdhet	99%	98%	98%	98%	99%	96%
Antal besök på webbplatsen (sessioner)	195 923	340 776	361 197	253 749	257 252	178 641
Antal unika besökare på webben (användare)	141 436	273 383	304 265	182 686	185 635	130 402
Antal följare i sociala medier	27 924	22 272	19 255	16 205	12 250	9 215

Ett parti Hnefatafl i utställningen Forntider. Foto: Ola Myrin

5.3.3 Historiska museet

Historiska museet är inrymt i kvarteret Krubban på Östermalm i Stockholm. Museet innehåller föremål från Sveriges forntid och medeltid samt kyrklig konst från nyare tid.

Året på museet präglades av omfattande insatser i basutställningarna. Ett intensivt arbete pågick med produktionen av den nya basutställningen *Vikingarnas värld* vars invigning sköts fram till 2021 på grund av pandemin. Genomgripande underhåll av *Forntider* har genomförts men även *Sveriges Historia* och utställningen i *Guldrummet* har setts över. I *Medeltida konst* har ljud- och ljusinstallationen om Jesu liv renoverats och moderniserats. Museets besökare har nu möjlighet att med utgångspunkt i ett medeltida altarskåp ta del av berättelsen om Jesu liv gestaltat av skådespelare. Som en fortsättning av det tvååriga samarbetet med föreningen *Skapande broderi* har de mindre tillfälliga utställningarna *Spår av medeltida liv* och *Medeltida guldskinnsbroderier – rekonstruktioner och nya tolkningar* visats.

Inom programverksamheten för vuxna genomfördes en specialvisning om medeltida kyrkokonst, en föreläsning på temat *Memento Mori – ett föredrag om dödens symboler* samt en föreläsning om det antika marmorlejonet i Pireus, som vikingatida

nordbor ristade runor på. Besökare som ville öva på svenska kunde delta i *Språkkaféer*, som genomförs i samarbete med föreningen Internationella bekantskaper. I arbetet med att lyfta berättelser om kvinnor i historien och offentligheten genomfördes tre föreställningar av *En historisk stand up*, varav en filmades av Utbildningsradions program *UR Samtiden*. På samma tema fortsatte samarbetet med Historiska institutionen på Stockholms universitet med en föreläsning om sjuksköterskor under 1900-talet under rubriken *Från kall till profession* och om *Köksvägen till den stängda salongen*. Om möten mellan tjuvar, bud och tjänsteflickor i *sekelskiftets Stockholm*. Den senare var i samarbete med *Stockholms Kvinnohistoriska*, som filmade föreläsningen för att nå en bredare publik. *Stockholms Kvinnohistoriska* var även samarbetspart i en *Kvinnohistorisk visning* med fokus på bekanta och obekanta kvinnor ur historien. Samarbetet med *UR Samtiden* omfattade även fyra filmer i museets utställningar och tillsammans med *Vetenskapsradion Historia* anordnades en live-podcast. Andra digitala erbjudanden inkluderade fyra korta filmer om religiösa högtider och traditioner över året, samt en visning på temat *Djuriskt – en digital lunchvisning*, där de 16 deltagarna fick följa med på jakt efter djuren i den forntida människans vardag och mytologi. Inom den pedagogiska verksamheten har verksamheten för vuxna och antal deltagare minskat med drygt 90 procent, där cirka 300 färre visningar respektive program genomförts än under 2019.

Inom familjeverksamheten började året med särskilda jullovserbjudanden och följdes av visningar och verkstäder varje helg på temat *Historiska skatter*. Under sportlovet erbjöds *Lilla arkeologiskolan*. Till sommaren öppnade *Forntidsrummet – Arkeologens dotter* medan museets stora årliga familjesatsning, *Vikingasommar*, inte bedömdes möjlig att genomföra som tidigare år på grund av pandemin. Innergården iordningställdes i stället så att barn kunde leka i tälten, undersöka köksträdgården, spela spel med mera. Antal besök av barn och unga under 19 år har 2020 minskat med 78 procent, antal genomförda programaktiviteter har minskat med 49 procent och antal deltagare var 76 procent färre jämfört med 2019. För att fortsatt vara

tillgängliga för målgruppen har nya digitala erbjudanden producerats, bland annat en påskpodcast på temat häxor och fem kortfilmer om kommunikation genom tiderna och *Historiska Julkalendern* med 24 olika historiska teman som live-sändes på Instagram i december.

Inom skolverksamheten har museet erbjudit program med en spännvidd från stenålder till modern historia, samt tematiska program och skraddarsydda visningar. Nya digitala visningar för olika undervisningsgrupper har utvecklats och *Historiekul för förskolan* presenterar historiska teman i korta filmer med förslag på diskussionsfrågor och lekfulla uppdrag. Museet har även tagit emot grupper av vuxna studenter från olika program och kurser, för att visa föremål och utställningar utifrån olika teman och perspektiv. Exempelvis genomfördes *Museet som pedagogisk resurs* digitalt med fokus på historiebruk för blivande lärare i historia, för att inspirera skolans personal kring hur de kan använda museerna i undervisningen. Totalt har tio digitala skolvisningar genomförts för grundskola och gymnasium och sex visningar för undervis-

ningsgrupper med deltagare över 19 år. Bortsett från de digitala visningarna är minskningen för antal skolgrupper och antal deltagare 90 procent i jämförelse med föregående år. Det bedöms som en effekt av att museet har varit stängt vår och höst då många skolvisningar vanligtvis genomförs.

Besöksutvecklingen visar en negativ utveckling inom museets samtliga delar. Antal verksamhetsbesök har minskat med 74 procent och antal anläggningsbesök med 73 procent. Antal besök och antal unika besökare på webben har minskat med 36 procent vilket delvis kan bero på en felaktig inställning på plattformen, se not till tabell 22. Däremot har antal följare i sociala medier ökat med 19 procent vilket bedöms bero på satsningen med bland annat mer film under året.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Under 2020 var andelen nöjda eller mycket nöjda 95 procent, vilket innebär att god kvalitet uppnåtts.

TABELL 22

Besöksstatistik för Historiska museet 2020–2015.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal verksamhetsbesök	58 227	221 105	224 652	145 725	232 721	151 566
Antal anläggningsbesök	70 329	260 125	264 294	165 973	263 942	154 046
Antal besökare under 19 år	12 286	55 939	59 083	***45 467	66 205	47 935
Fördelning män/kvinnor	53/47	47/52	49/50	49/51	53/47	56/44
Nöjdhet	95%	98%	98%	98%	99%	98%
Antal besök på webbplatsen (sessioner)	*383 866	614 051	571 717	609 475	541 332	615 446
Antal unika besökare på webben (användare)	*292 102	**454 182	409 479	438 327	393 876	451 304
Antal följare i sociala medier	46 784	39 413	32 139	26 749	19 423	12 588

*Vid årsskiftet identifierades att webbplatsen perioden 2020-09-01-2020-12-23 var konfigurerad med högre säkerhetsregler vilket delvis hindrat registreringen av sidvisningar. Utfallet av besök och unika besökare gick under denna period ner mycket påtagligt. Utifrån statistiken första halvåret 2020 är det sannolikt att det verkliga utfallet liknar det för 2019.

**Korrigerat utfall från årsredovisningen 2019.

***Utfallet 2017 är inte jämförbart med 2016 – 2015 då mätmetoden förändrades på inrådan av Myndigheten för kulturanalys.

Riddarklubben på Livrustkammaren. Foto: Jens Mohr

5.3.4 Livrustkammaren

Livrustkammaren ligger i Kungliga slottets källare och innehåller föremål från den svenska kungliga historien från Gustav Vasa till i dag. Rustningar, vapen, ceremoniella dräkter, kungliga kläder för vardag och fest samt kungliga vagnar finns i museets samlingar.

På Livrustkammaren öppnade under året ytterligare en del av den nya basutställningen. Den består av en film om museets historia och *Lilla rustkammaren*, där besökande familjer kan upptäcka museet med alla sinnen. Den tillfälliga utställningen *Mästarprovet. En rustning blir till*, är ett samarbete med en svensk rustningssmed som blev den första i Sverige sedan 1781 att få ett mästarbrev i rustningssmede. Till utställningen finns en digital fördjupning på museets webbplats.

Inom programverksamheten för vuxna erbjöds föredragsserien *Sveriges drottningar* med efterföljande tesalonger, singelkväll för historienördar och temavisningar om till exempel Rustkammaren och drottningars garderober. Då museerna tvingades stänga ersattes den fysiska programverksamheten med minivisningar, korta föremålsfilmer och annat rörligt material i sociala medier. Live-sända visningar och föredrag erbjöds och för de äldre togs

en särskild kostnadsfri digital visning fram som bjuder på en rundtur genom den kungliga historien, från Gustav Vasa till Bernadotte. Under året samarbetade museet med SVT, TV4 och Utbildningsradions program *UR Samtiden* som filmade korta visningar, litterära samtal och stadsvandringar. Livrustkammaren hade under hösten ett återkommande tema om de kungliga kvinnorna i museets sociala medier, som ett sätt att koppla till TV4-serien om drottningar och skapa aktualitet. Två drottningfestivaler genomfördes, en om drottning Lovisa Ulrika, en om drottning Kristina. Båda i samarbete med ett flertal institutioner som bidrog till ett gemensamt Facebook-evenemang, en satsning som fick stor spridning såväl inom landet som utomlands. Sammanfattningsvis genomfördes 84 procent färre programaktiviteter under 2020 i jämförelse med 2019. Bland annat hölls 450 färre visningar och antal deltagare i programaktiviteterna sjönk med 77 procent. Utöver denna verksamhet som genomfördes på museet sändes 34 visningar och tre föredrag live med cirka 750 deltagare. Vidare filmades visningar med olika innehåll och längd som publicerades på sociala medier. Till det kommer en stor mängd korta ”memes” och andra inlägg samt kortare filmer som Livrustkammaren löpande arbetar med på sociala medier. De digitala satsningarna bedöms ha bidragit till att antalet

följare i sociala medier ökade med 60 procent i jämförelse med 2019.

Museets familjeverksamhet genomförs huvudsakligen genom *Riddarklubben*. Innan verksamheten avbröts på grund av pandemin hann klubben arrangera fajtklubb, rustningsprovning, 1700-talsminkning och krontillverkning. Under sommaren erbjöds familjekul i hörsalen som ett alternativ till familjevisningarna. En museivärd tog emot besökare, visade rekvisita i form av rustningar och dräkter, svarade på frågor och berättade om utställningen. På så sätt kunde dialogen med besökarna upprätthållas. Till höstlovet invigdes *Lilla Rustkammaren* och som ersättning för de inställda familjevisningarna har digitala visningar producerats, olika korta filmer från *Lilla rustkammaren*. Livrustkammarens barnkalas har kunnat erbjudas av och till under året, men med anpassade aktiviteter. Verksamheten på museet riktad mot barn och unga minskade 2020 med 65 procent och där 51 procent färre deltog jämfört med 2019.

Inom skolverksamheten har digitala visningar erbjudits på de mest efterfrågade temana, *Kunglig historia*, *Stormaktstid* och *Vasatid*. Alla skolprogram uppdaterades under året för att spegla den nya basutställningen med sitt kronologiska upplägg och sina fler kungliga kvinnor och internationella kopplingar. Även museets stadsvandringar, som lanserades under bygget av den nya basutställningen, fortsatte både fysiskt och digitalt. Totalt

83 procent färre skolgrupper och deltagare besökte museet 2020 jämfört med föregående år. 28 digitala skolvisningar med 955 deltagare genomfördes för målgruppen.

Anläggnings- och verksamhetsbesöken har minskat med 72 procent. Under de perioder museet var öppet begränsades antalet besökare i lokalerna för att undvika trängsel. Det gjorde att museet periodvis var fullt och en kötid på cirka 30 minuter kunde förekomma. Antalet besök och unika besökare på webbplatsen minskade i jämförelse med föregående år, en nedgång som bedöms bero på att museet varit stängt under delar av året.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Under 2020 var andelen nöjda eller mycket nöjda 99 procent, vilket innebär att god kvalitet uppnåtts.

För Livrustkammaren innebar 2020 stora framgångar i form av tre priser för museets verksamhet. Museet fick tredje pris i kategorin *Bästa personalen* när stockholmarnas favoritmuseum 2020 utsågs. Det är 1 800 stockholmare som besvarar frågor om sina museibesök i en undersökning av Evimetrix. FUISM, Föreningen för utbildning i Sveriges museer, gav Livrustkammarens arbete med sociala medier *Årets pedagogiska pris*. Livrustkammaren blev även mottagare av *Kulturarvspriset 2020*, som delas ut av organisationen Svenskt Kulturarv.

TABELL 23

Besöksstatistik för Livrustkammaren 2020–2015.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal verksamhetsbesök	120 284	425 608	268 061	422 336	454 670	270 269
Antal anläggningsbesök	120 284	425 608	268 061	422 336	454 670	270 269
Antal besökare under 19 år	*17 897	56 238	34 685	68 033	81 658	49 792
Fördelning män/kvinnor	46/54	42/58	44/56	42/58	41/58	45/51
Nöjdhet	99%	95%	79%	98%	97%	95%
Antal besök på webbplatsen (sessioner)	291 896	351 005	265 222	225 777	234 127	172 720
Antal unika besökare på webben (användare)	215 221	292 041	229 889	166 705	177 252	127 421
Antal följare i sociala medier	132 184	82 494	54 180	41 958	27 218	12 114

*se Tilläggsupplysningar och noter, sid 78.

Parkvandring genom 1000 år var Skoklosters slotts nya utomhuserbjudande. Foto: Jens Mohr

5.3.5 Skoklosters slott

Skoklosters slott är Sveriges största privatpalats och tillkom under den svenska stormaktstidens mest blomstrande period. Slottet, som är ouppvärt och till stora delar saknar el, håller normalt öppet två helger vid sportlov i februari och mars, påskhelgen, under helger i maj och september, vid skollov och inför jul samt under hela juni, juli och augusti. Övrig tid är slottet bemannat men endast öppet för bokade grupper.

På Skoklosters slott visar basutställningen *Drömmar om Skokloster – mellan slagfältet och stjärnhimlen* berättelsen om slottets historia genom dess unika samling av föremål. Den planerade sommarutställning *Drömparken – parken som aldrig blev verklighet* sköts upp till 2021 på grund av pandemin.

Efter en normal start på ett nytt år med slottets sedvanliga sportlovserbjudande stängde museet i mars för att öppna på nytt först i mitten av juni, då med visningar endast i små grupper. Från och med juli kunde besökare på egen hand besöka entréväningen och paradvåningen samt ansluta till en anpassad visning för att se mer av slottet. Visningarna i små grupper uppskattades av besökare och fortsatte under höstens helger till dess att verksamheten åter stängdes på grund av ökad smittspridning i samhället.

För att stärka erbjudandet utomhus introducerades den nya visningen, *Parkvandring genom 1 000 år*, som berättade om slottet och det närliggande klostret, kyrkan och Stenhuset. Genom visningen kunde museet ta emot lite större grupper än vad som var möjligt inomhus. För att underlätta för

besökarna introducerades en digital guide att ladda ner via QR-kod så att de lättare skulle kunna ta del av miljön på egen hand. All programverksamhet ställdes in under hela året då det är svårt att hålla avstånd i större grupper inne i slottet. Det innebar att såväl nationaldagsfirandet, tornerspelet, balen och julmarknaden utgick. Trots museets satsning på 47 procent fler aktiviteter, bland annat 600 fler allmänna visningar, reducerades antalet deltagare i dessa med 67 procent i jämförelse med 2019.

För familjer erbjöds sportlovsaktiviteter och under sommaren *Barnspåret*, en ny utomhusaktivitet för familjer, med pandemianpassade aktiviteter och flera stationer att läsa om slottet. Aktivitetsrummet för barn, den så kallade *Slottsateljén*, flyttade tillfälligt ner till bottenvåningen där en pysselstation var bemannad under högsäsong, med bokläsning och dräktprovning. Såväl på sportlovet som under höstlovet erbjöds frågesport för familjer och barn utomhus. På höstlovet erbjöds även spökvisning i det mörka slottet, i små grupper med täta intervall. Familjeverksamheten minskade med 55 procent och antalet deltagare med 77 procent.

Några få skolklasser besökte slottet, trots rådande läge med pandemin. Minskningen av antal grupper och deltagare var 66 respektive 80 procent, vilket på Skoklosters slott innebär cirka 20 färre grupper och drygt 500 färre deltagare.

Skoklosters slott uppvisar en negativ besöksutveckling för såväl anläggningsbesök som verksamhetsbesök med cirka 30 procent, antalet besök av barn och unga under 19 år med 19 procent. Däremot visar antalet verksamhetsbesök i juli och augusti en positiv utveckling i jämförelse med såväl 2019 som 2018. Det bedöms bero på att Skoklosters slott med sina stora, öppna ytor sannolikt uppfattades som ett relativt säkert besöksmål ur smittspridningssynpunkt.

Genom att slottet 3D-skannats kunde besökarna besöka de olika rummen digitalt när museet var stängt. På sociala medier publicerades berättelser om enskilda föremål och möjlighet gavs att fördjupa sig i historien om Skoklosters slott på olika sätt. Med hjälp av filmade minivisningar har det varit möjligt att lära känna personerna på slottet, ta del av slottets hemligheter och förkovra sig i Greve Wrangels svordomsskola. Filmerna bidrog sannolikt till ökningen med 14 procent på sociala medier i jämförelse med föregående år. Däremot har antalet besök och unika besökare på museets webbplats minskat för andra året i rad.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Under 2020 var andelen nöjda eller mycket nöjda 97 procent, vilket innebär att god kvalitet uppnåtts.

TABELL 24
Besöksstatistik för Skoklosters slott 2020–2015.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal verksamhetsbesök	31 275	43 868	42 552	47 548	60 685	28 991
Antal anläggningsbesök	69 666	98 930	94 270	86 098	91 169	72 099
Antal besökare under 19 år	6 937	8 530	8 397	8 766	6 155	6 180
Fördelning män/kvinnor	34/64	42/58	44/55	36/64	44/55	46/53
Nöjdhet	97%	97%	96%	95%	95%	92%
Antal besök på webbplatsen (sessioner)	132 743	187 469	207 857	174 607	137 808	103 224
Antal unika besökare på webben (användare)	98 622	155 471	175 759	121 251	104 198	77 448
Antal följare i sociala medier	16 428	14 350	12 701	11 127	8 346	5 465

Tumba bruksmuseum har erbjudit utomhusaktiviteter i parken under den varma säsongen. Foto: Erik Lernerstål

5.3.6 Tumba bruksmuseum

Tumba bruksmuseum i Botkyrka kommun, är ett arbetslivsmuseum som fokuserar på pappers- och sedeltillverkning samt livet och människorna vid Tumba pappersbruk.

På Tumba bruksmuseum erbjuder basutställningarna berättelser om livet och arbetet på sedelpappersbruket, Riksbankens historia och om pappers-tillverkningens processer och hantverk. I dessa utställningar ingår även brukets trädgårdar samt den gamla brandstationen Spruthuset.

Museet genomför årligen ett stort antal programaktiviteter varav de flesta i samverkan med andra aktörer. Under året har de återkommande lunchvisningarna av handpapperstillverkningen ersatts med guidade brukspromenader under de perioder inom-

husverksamhet inte har varit möjlig på grund av pandemin. På samma sätt har aktiviteten *Bebishänder – avtryck i papper* under dessa perioder ersatts av en guidad brukspromenad i barnvagnstakt.

De kostnadsfria dialogvisningarna för SFI-klasser och grupper från asylboenden har fortsatt att erbjudas när så varit möjligt. Nedgången i antal programaktiviteter på museet och antal deltagare har varit hög, 92 respektive 94 procent i jämförelse med föregående år. Drygt 280 färre visningar och program genomfördes. Varje vecka har museet i stället erbjudit en digital specialvisning med varierande tema. Visningarna har möjliggjort för personer i riskgrupp att ta del av brukets och Riksbankens historia hemifrån. Under året togs digitala specialvisningar för seniorer fram och där äldreboenden haft möjlighet att boka en kortare visning kostnads-

fritt. Även en digital kurs i handpapperstillverkning har producerats i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan.

Under skolloven har pedagogledda verkstadsaktiviteter som papperstillverkning och pyssel varvats med utomhusaktiviteter i parken. Ett dagkollo under sommaren med temat *Bild och form* kunde genomföras med stöd av Botkyrkabyggen. Museet har erbjudit den interaktiva familjevisningen *Spökar det på Tumba bruk?* Och i pappersverkstan pyssel och tillverkning av papper med skiftande teman efter säsong, samt att gå *Sedeljakten*, en tipsrunda med kluriga frågor om säkerhetsdetaljer på sedlar och *Jakten på förfalskarligan*, en aktiv utomhusaktivitet. Verksamheten riktad mot barn och unga minskade med 49 procent färre aktiviteter och 77 procent färre deltagare i jämförelse med 2019.

Tre nya digitala skolprogram har skapats: *Livet på bruket*, *Förvaltare Fiebelkorns jul* och *Gör ditt eget papper-lådan*. Genom ett samarbetsavtal med Riksbanken kan museet erbjuda skolor att kostnadsfritt ta del av skolprogrammet *Riksbanken och våra sedlar*. Museet har även ett avtal med Botkyrka kommun där kommunens skolor får tillgång till ett antal fria visningar mot att Botkyrka

kommun bidrar med kulturstöd. Av 53 skolbesök har majoriteten genomförts under årets två första månader och 15 digitalt. Totalt minskade antalet genomförda skolprogram med 78 procent och antal deltagare med 79 procent.

Besöksutvecklingen visar en kraftig nedgång 2020. Anläggningsbesök har minskat med 57 procent och verksamhetsbesök har minskat med 63 procent jämfört med 2019, antalet besök av barn och unga under 19 år med 67 procent. Minskningen beror till största delen på att de större grupper som vanligen besöker museet uteblivit på grund av pandemin. Genom minivisningar och julkalendern i sociala medier har museet berättat om personer och samhället på bruket. De digitala programaktiviteterna och den ökade närvaron på sociala medier har gett resultat där såväl antal besök som unika besökare på webbplatsen har ökat och särskilt antalet följare i sociala medier.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Besökarnas upplevelse mäts inte på Tumba bruksmuseum på grund av begränsade personalresurser.

TABELL 25

Besöksstatistik för Tumba bruksmuseum.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Antal verksamhetsbesök	5 846	14 978	15 984	14 539	16 927	-
Antal anläggningsbesök	9 154	21 375	19 918	17 732	20 856	15 246
Antal besökare under 19 år	2 274	6 790	5 102	5 234	7 824	4 375
Fördelning män/kvinnor	-	-	-	-	-	-
Nöjdhet	-	-	-	-	-	-
Antal besök på webbplatsen (sessioner)	16 804	15 446	iu	iu	iu	iu
Antal unika besökare på webben (användare)	13 297	11 561	iu	iu	iu	iu
Antal följare i sociala medier	1 277	848	522	444	362	235

5.4 Resultatbedömning

Statens historiska museers publika verksamhet har under 2020 uppvisat bredd och ett tydligt utvecklingsfokus för att hantera konsekvenserna av pandemin. Fram till och med sportlovet genomfördes verksamheten som planerat men anpassades i början av mars till regeringens beslut och de allmänna råd och rekommendationer som Folkhälsomyndigheten utfärdade. Dessa påverkade både öppettider och antalet samtidiga besökare. Den 20 mars stängde samtliga museer och öppnade på nytt i etapper mellan den 30 april och 15 juni. Under hösten tilltog smittspridningen i samhället och museerna stängde åter den 30 oktober och förblev stängda resten av året. Besöksutvecklingen visar följaktligen en kraftig nedgång. Antalet anläggningsbesök har minskat med 54 procent, antalet verksamhetsbesök och besök av personer under 19 år med 69 procent jämfört med föregående år. Det som sticker ut positivt är antalet följare på sociala medier som ökat med 40 procent, ett resultat av myndighetens digitala omställning.

Museerna har erbjudit publiken 21 basutställningar och fem tillfälliga utställningar. Under året invigdes ytterligare en del av Livrustkammarens nya basutställning och de tre tillfälliga utställningarna *Mot kontinenten – på resa i första klass* på Hallwylska museet, *Medeltida guldskinnsbroderier – rekonstruktioner och nya tolkningar* på Historiska museet och *Mästarprovet. En rustning blir till* på Livrustkammaren. Ytterligare fem utställningar som planerats att öppna har fått skjutas fram till 2021. Utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen*, som omvandlats till en vandringsutställning, har under året visats på Värmlands museum och Malmö museer.

Myndighetens samlingar bidrar till utställningar och annan kunskapsförmedling över hela landet och internationellt. Närmare 100 besök har genomförts i samlingarna, huvudsakligen studenter och forskare som arbetat med vetenskapliga artiklar, akademiska uppsatser eller avhandlingar. Antalet besök av övriga grupper i samhället och internationella besök har minskat kraftigt vilket kan härledas till restriktionerna med anledning av pandemin.

Under året var cirka 43 000 föremålsposter ur samlingarna utlånade på kortare eller längre tid till 143 olika institutioner – såväl museer, samfund som forskningsinstitutioner. Det innebär att myndighetens samlingar används och är tillgängliga över hela landet samt finns representerade på de flesta museer med kulturhistoriska utställningar.

Under året har myndigheten bland annat fortsatt digitaliseringen av det efterfrågade materialet *Medeltidens bildvärld*. På Google Arts & Culture, Youtube och i sociala medier har myndighetens medarbetare löpande berättat om de unika samlingarna. På så sätt bidrar Statens historiska museer till att nå fler och tillgängliggöra en större del av samlingarna.

Museernas i normala fall omfattande visnings- och programverksamhet genomförde endast cirka hälften så många aktiviteter som föregående år. I stället pågick ett intensivt arbete med att skapa digitala erbjudanden. Myndigheten har med framgång genomfört och publicerat visningar och program som producerats i egen regi och i samarbete med bland annat Utbildningsradion. Sociala medier var viktiga kanaler för att marknadsföra och distribuera det digitala utbudet.

Museerna genomförde en intensiv familjeverksamhet under årets första månader, därefter ställdes mycket in eller genomfördes under andra former. Det har inneburit att 57 procent färre aktiviteter genomfördes jämfört med året innan. Två större satsningar för barn och unga kunde invigas 2020, *Lilla rustkammaren* på Livrustkammaren och *Forntidsrummet – Arkeologens dotter* på Historiska museet. På museernas webbplatser har nyproducerat material samlats med tidigare framtagna pyssel, sagor med mera.

Till arbetet med att nå fler och särskilt inom den prioriterade målgruppen barn och unga, hör utvecklingen av utbildningsresursen *Sveriges historia*. Denna digitala skolplattform riktar sig mot årskurserna 4–9 och lanserades 2020. För att upprätthålla skolverksamheten när museerna stängde

genomfördes en snabb omställning till digitala skolvisningar. Totalt har 67 digitala visningar genomförts huvudsakligen via Teams. Dessa nådde drygt 2 090 deltagare både från grundskolan och gymnasiet. De fysiska skolvisningarna på museerna minskade i antal med 85 procent jämfört med 2019.

Sammanfattningsvis är bedömningen att myndigheten trots omständigheterna har lyckats upprätthålla en publik verksamhet och kunnat erbjuda ett varierat utbud såväl på museerna som digitalt. Tabell 27 visar att den stora nedgången i antal genomförda visningar och program medfört ett stort intäktsbortfall under året.

TABELL 26

Museibesökare 2020. Redovisning totalt och per museum. Digitala aktiviteter finns inte redovisade i denna tabell.

	Totalt 2020	HWY	HST	EKM	LRK	SKO	TBM
Antal verksamhetsbesök	243 264	27 992	58 227	0	*120 284	31 275	5 486
Antal anläggningsbesök	508 690	239 257	70 329	0	*120 284	69 666	9 154
Antal besökare under 19 år	42 996	3 602	12 286	0	**17 897	6 937	2 274
Antal aktiviteter vuxna	2 563	977	69	1	100	1 390	26
<i>antal deltagare</i>	20 513	7 854	1 481	78	1 860	9 016	224
Antal aktiviteter barn/familjer	1 010	123	191	0	70	532	94
<i>antal deltagare</i>	12 660	1 918	3 566	0	3 080	3 593	503
Totalt antal skolgrupper	294	42	108	0	95	11	38
<i>varav bokade skolgrupper</i>	176	38	46	0	43	11	38
<i>varav obokade skolgrupper</i>	118	4	62	0	52	0	0
Totalt antal deltagare i skolgrupper	5 868	775	2 207	0	**2 189	133	564
Antal besök på webbplatsen (sessioner)	1 129 885	195 923	383 866	108 653	291 896	132 743	16 804
Antal unika besökare på webben (användare)	848 489	141 436	292 102	87 811	215 221	98 622	13 297
Antal följare i sociala medier	228 308	27 924	46 784	3 711	132 184	16 428	1 277

*Antalet anläggningsbesök och verksamhetsbesök är detsamma så museet inte har restaurang eller någon annan verksamhet utöver museiverksamheten.

**Se Tilläggsupplysningar och noter, sid 78.

TABELL 27

Intäkter och kostnader för resultatområdet Publik verksamhet. För kommentar kring utfall se avsnitt 1.4 *Verksamhetens intäkter och kostnader*.

	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	128 991	133 117	123 965
Övriga intäkter	17 854	26 534	29 969
Kostnader	-147 456	-159 314	-152 406

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska stödja regionala och lokala museer inom sitt verksamhetsområde, bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer. Vidare får myndigheten tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

Tobias Rawet är en av två svenska personer vars vittnesmål från Förintelsen dokumenterats i projektet *Dimensions in Testimony*. Foto: Erik Lernestål

6. Övriga instruktionsenliga uppdrag

Statens historiska museer bedriver samverkan med en stor mängd aktörer inom verksamhetens olika delar. Samarbete och dialog med andra myndigheter är prioriterat i myndighetens inriktningsplan. Det är viktigt för att genomföra uppdrag och utveckla verksamheten. Nya samarbetsparter och samarbetsformer förstärker myndighetens kapacitet, kunnande och breddar erfarenheten och mångfalden.

Nedan beskrivs detta övergripande med ett antal exempel i rapporteringen av respektive uppdrag. En mer rättvis bild av den variation av olika samarbeten som genomförs under ett år ges utifrån resultatredovisningen som helhet.

6.1 Samverka

6.1.1 Stödja regionala och lokala museer

Statens historiska museer stödjer regionala och lokala museer på många olika sätt. Som för all verksamhet har pandemin påverkat arbetet och många samarbeten har ställts in, skjutits fram i tid eller genomförts digitalt.

Viktiga forum för utbyte och samarbete är organisationer och nätverk inom museiområdet. Myndighetens medarbetare deltar där tillsammans med lokala och regionala museer samt i olika konferenser, seminarier och workshops. Till exempel har medarbetare under året deltagit i Riksantikvarieämbetets webinarier *Skola och kulturarv* och på Sveriges Museers *Digitalt museimöte*, som ersatte det årliga Vårsmötet, var tre av myndighetens chefer huvudtalare. Temat var digital museiverksamhet

och hur framgång nås i sociala medier. Medarbetare har också hållit föredrag om olika samlingsförvaltningsrelaterade frågor på den nationella konferensen *Samlingsforum* och det digitala forumet *Spectrum bokklubb*, vilka arrangerades av Riksantikvarieämbetet med deltagande från regionala och lokala museer i hela Sverige.

I arbetet med den digitala skolplattformen *Sveriges historia* samarbetar myndigheten med 17 museer runt om i landet och med Riksantikvarieämbetets arkiv. Ett annat exempel är Tumba bruksmuseums bidrag med faktatexter och bilder till appen *Upptäck historien*, ett samarbete med Botkyrka kommun och Stockholms länsmuseum.

Myndighetens låneverksamhet är en annan viktig samverkansform för stöd till regionala och lokala museer. Genom utlån av föremål bidrar myndigheten till ökade möjligheter att förmedla en mångsidig regional och lokal historia men även till kunskapsutbyte kring samlingsförvaltningsfrågor. I myndighetens rutiner ingår till exempel besiktningar av utlån då förutom föremålens kondition även klimat- och säkerhetsfrågor följs upp, vilket skapar möjlighet till kunskapsutbyte. Andra exempel är frågor om konservering och montering av föremål samt lämpliga material till monterinredningar. I och med att resor begränsats under året har färre besiktningar kunnat genomföras och i stället har ett utvecklingsarbete skett kring digitala besiktningar.

Inom den publika verksamheten har Livrustkammaren samarbetat med Kristinehamns historiska museum vid arrangerandet av en digital drottning-

festival som firade drottning Kristinas födelsedag. Myndigheten har samarbetat med Kalmar slott där utställningen *Gustav Vasa talar ur skägget* öppnade under året. Vid sidan av utlån av sju originalföremål med koppling till kungen omfattades även en kopia av Gustav Vasas rustning tillsammans med en digital fördjupning med 3D-fotograferade rustningar och hjälmar från 1500-talet i samarbetet. Utställningen *Speaking Memories*, som producerades av Historiska museet och Föreningen Judisk kultur i Sverige i samarbete med USC Shoah Foundation Museum och Auschwitz-Birkenau State Museum, har visats på Värmlands museum och Malmö museer. Inför en eventuell kommande utställning har Hallwylska museet och Gotlands museum inlett ett samarbete kring kartläggningen av Ellen Roosvals befintliga konstverk. Ellen var mellandotter till paret von Hallwyl och levde en stor del av sitt liv på Gotland. Inom programverksamheten samarbetade till exempel Hallwylska museet med Judiska museet, där museerna satte samman var sin punkt kring antisemitism i svensk överklass. Programpunkternas syfte var att adressera och problematisera tongångar och inställningar i samhället under en tid då dess yttersta konsekvens ännu var okänd.

6.1.2 Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete

Årets internationella utbyte har kraftigt påverkats av pandemin. De flesta planerade fysiska möten, konferenser, seminarier, studiebesök och styrelsemöten med mera har ställts in eller skjutits upp. I flera fall har de ersatts av digitala möten eller konferenser i vilka myndigheten deltagit. Ett exempel är inom ramen för regeringsuppdraget att dokumentera vittnesmål från två svenska personer som överlevt Förintelsen. Detta arbete har genomförts i samarbete med föreningen Judisk kultur i Sverige och USC Shoah Foundation i Los Angeles, USA. Intervjuerna har dokumenterats med hjälp av *USC Shoah Foundation's Dimensions in Testimony*, en interaktiv resurs som möjliggör samtal med intervjuade personer med hjälp av artificiell intelligens.

Myndigheten har samarbetat på flera sätt med internationella parter. Genom myndighetens

låneverksamhet till internationella institutioner blir samlingarna tillgängliga för en bred publik även internationellt. Myndigheten har tagit fram listor och bilder på stulna/saknade föremål ur myndighetens samlingar och därigenom bidragit med material till Europols projekt *Pandora*, som syftar till att bekämpa kulturarvsbrottslighet. Utbyte har även skett genom de uppdrag i styrelser i organisationer och föreningar som några medarbetare har, däribland i *Nordisk pappershistorisk förening* som värnar industribaserad pappershistoria i Norden.

Hallwylska museet och Världskulturmuseerna arrangerade *Afrosvenska Historieveckan* som ett nationellt initiativ i år, så kulturinstitutioner och civila föreningar i hela landet kunde delta. Museets programpunkt tog upp svarthet på scenen då och nu, utifrån Josephine Baker, som lanserades på Wilhelmina von Hallwyls barnbarn Rolf de Marés scen i Paris.

Vid firandet av drottning Kristinas födelsedag samarbetade Livrustkammaren internationellt med exempelvis Université de Bourgogne, och Accademia Musicale Cristinaia, Accademia dell'Arcadia och Svenska institutet i Rom.

6.1.3 Samverkan med myndigheter och det civila samhällets organisationer

Statens historiska museer samverkar med övriga centrala museer inom Centralmuseernas samarbetsråd (CMS). Under 2020 har denna samverkan intensifieras på grund av pandemin. Möten har hållits ibland varje vecka för att samordna och ta stöd i varandra inför verksamhetspåverkande beslut som exempelvis museistängningar. CMS har också tre tematiska samverkansgrupper där Statens historiska museer varit ordförande och sammankallande i två; *Samlingsförvaltning* och *Digitalisering*.

Statens historiska museer deltog i en återbegravning som Sametinget genomförde i Lycksele av en mänsklig kvarleva som tidigare tillhört myndighetens samling. Under året har arbete pågått med att ta fram en policy för repatriering, varvid samtal förts med referenspersoner från Sametinget, universitet och högskolor samt museisektorn.

Den digitala undervisningsresursen *Sveriges Historia* är ett samarbete med 17 museer och Riksantikvarieämbetet. Elisabeth Citrom är det andra vittnet som delar med sig av sin historia i *Dimensions in Testimony*. Foto: Erik Lernestål

Samarbetet med olika externa aktörer är omfattande och betydelsefullt för förmedlingen av historia och myndighetens samlingar, samt för kunskapsutveckling och utbyte. Myndigheten har under året samarbetat med ett stort antal aktörer, exempelvis universitet och högskolor, myndigheter, företag, mediebolag, förlag och föreningar. Pandemin har medfört att en hel del kunskapsförmedling har fått ske digitalt. I vissa fall har pandemin lett till att samarbeten inletts som inte alls var planerade i början av året, men som på ett mycket positivt sätt påverkade verksamheten. Utbildningsradions filmer är ett exempel, som innebar att verksamheten nådde ut på ett helt annat sätt och i en annan kanal än vanligt. Andra exempel på mediasatsningar som museerna deltagit i under året är en serie program på teckenspråk om Gustav II Adolf och Gustav III som SVT Teckenspråk i Falun spelade in på Livrustkammaren, och en TV4-serie om åtta svenska drottningar.

Ett nytt samarbete har inletts mellan Ekonomiska museets samlingar och Numismatiska forskningsgruppen vid Stockholms universitet. Museet bidrar med föreläsningar om samlingarnas historia, antikvariernas uppdrag med särskilt fokus på arbetet vid fyndaccession och utställningsproduktion samt denna gång också om arbetet med Historiska museets nya vikingautställning och Ekonomiska museets utställning *Hyperinflation*. Även riksbankschefen och chefen för penningpolitiska avdelningen har bidragit till arbetet med utställningen och en tillhörande podcast har producerats i samarbete med Kapitalet, Monopol Media.

Ett sponsoravtal har tecknats med Swedbank som huvudsponsor för Ekonomiska museet till och med 2026. Samarbetet bottnar i gemensamma intressen och mål, att verka för ekonomisk folkbildning i hela landet och att öka intresset hos barn och unga för frågor som rör ekonomi. Under 2020 anslöt sig Ekonomiska museet även till nätverket *Gilla din Ekonomi* och höll ett digitalt föredrag om pengarnas historia. Nätverket är en sammanslutning av statliga och privata aktörer som arbetar med privatekonomisk folkbildning och har cirka 90 medlemsorganisationer. Ekonomiska museet har vidare arrangerat och tillsammans med Utbild-

ningsradions program *UR Samtiden* filmat totalt 14 föreläsningar med externa föredragshållare från Centrum för Näringslivshistoria, Handelshögskolan, Rädda Barnen, SPP, Stockholm universitet och Uppsala universitet med ämnen inom numismatik, ekonomisk historia och samtida ekonomiska problemställningar. Även Historiska museet och Livrustkammaren har haft ett samarbete med *UR Samtiden* under året.

Även Tumba bruksmuseum samverkar brett. Genom *Nätverket för pappersmakare i Sverige* har museet kontakt med aktiva pappersmakare runt om i landet. På Riksantikvarieämbetets digitalt arrangerade kulturarvsdagar deltog Tumba bruksmuseum med en visning av handpapperstillverkningen, och i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan anordnades en digital kurs i handpapperstillverkning. I dialog med Botkyrka kommuns kultur- och fritidsförvaltning har skol- och lovaktiviteter för kommunens skolor genomförts och med stöd av Riksbanken har fria skolvisningar om Riksbankens historia och verksamhet kunnat erbjudas. Tillsammans med Botkyrkabyggen ordnades ett dagkollo med temat färg och form under sommaren och genom samarbete med Botkyrka kommun har tre unga Botkyrkabor kunnat feriearbota på Tumba bruksmuseum.

Under året har Livrustkammaren samarbetat med Gidlunds förlag, Historiska media, Early music festival och Livrustkammarens vänner. Utställningen *Mästarprovet* gjordes som ett samarbete med en privat rustningsmed. Även museets båda digitala Drottningfestivaler, om Lovisa Ulrika och om Kristina, ledde till flera samarbetsparter. Vid festivalen för drottning Lovisa Ulrika samarbetade museet med andra myndigheter och organisationer såsom Nationalmuseum, Statens fastighetsverk, de kungliga slotten och Uppsala universitetsbibliotek samt med Falu gruva, Sala silvergruva, Drottningholms slottsteater och Confidencen, Ulriksdals slottsteater. Vid firandet av drottning Kristinas födelsedag samarbetade Livrustkammaren med bland andra Riksarkivet, Statens fastighetsverk, Uppsala universitet, Stockholms och Strängnäs domkyrkoförsamlingar samt Nationalmuseum.

Myndighetens medarbetare föreläser regelbundet vid utbildningar vid universitet och högskolor. Samverkan sker också med Svenska kyrkan genom årligen återkommande utbildningar om hållbar förvaltning av det kyrkliga kulturarvet samt vård och underhåll av kyrkorum med dess inredningar och inventarier. Samarbete sker även med Energimyndigheten genom att en av Statens historiska museers konservatorer är ledamot i programrådet för Energimyndighetens forskningsprogram, *Spara och Bevara, Energieffektivisering för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse*, och där utvärderar och bedömer ansökningar för forskningsprojekt. Andra samarbeten handlar om att myndigheten tar emot studenter från olika utbildningar. Bland annat har myndigheten tagit emot praktikanter från *Konservatorsprogrammet* vid Göteborgs universitet, Curatorutbildningen samt från programmet *Museer och kulturarv* båda på Stockholms universitet.

Några medarbetare har förtroendeuppdrag, bland annat i styrelsen för Grönsöo kulturhistoriska stiftelse, styrelsen för FUISM och styrelsen för föreningen Genus i museer. Överintendenten är ordförande i Riksförbundet Sveriges Museer som tillvaratar och driver museiområdets gemensamma intressen samt sitter i styrelsen för Grasca forskarskola på Linnéuniversitetet och i styrelsen för Stiftelsen föremålsvård i Kiruna.

6.2 Tillhandahålla varor och tjänster

För verksamheterna Arkeologisk uppdragsarkeologi och Försäljning av varor, se redovisning under avsnitt 1.3.2 *Avgiftsbelagd verksamhet*.

6.3 Resultatbedömning

Samverkan med andra aktörer är en integrerad del i myndighetens samtliga resultatområden. Som för all verksamhet under 2020 har pandemin medfört att många fysiska möten och samarbeten har ställts in, skjutits fram i tid eller genomförts digitalt, andra samarbeten har tillkommit. Bedömningen är att trots de restriktioner som präglar samhället har myndigheten fortsatt att samverka med aktörer

i hela landet, gett stöd till lokala och regionala museer samt haft nationellt och internationellt utbyte på sätt som varit till gagn för såväl myndigheten som samarbetsparterna. I vissa avseenden har pandemin också bidragit till ökad samverkan som i till exempel Centralmuseernas samarbetsråd.

Inom tillhandahållandet av varor och tjänster har den uppdragsarkeologiska verksamheten varit omfattande och uppvisar ett mycket positivt resultat även 2020. Försäljningen av varor i museibutikerna visar samlat ett negativt resultat, endast Skoklosters slotts museibutik uppvisar ett positivt resultat. För den avgiftsbelagda verksamheten med krav på full kostnadstäckning är det sammanlagda resultatet 2020 9,3 Mkr.

SFS 2000:605

Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

7. SHM som arbetsplats

Under 2020 har de långtgående effekterna av pandemin påverkat myndighetens hela verksamhet och dess anställda. Utöver att hantera pandemins utmaningar har myndigheten fortsatt det löpande förändringsarbetet med organisation, arbetssätt, roller och rutiner till följd av Statens historiska museers samgående med Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet 2018.

7.1 Kompetensförsörjning

7.1.1 Kompetensförsörjning

Statens historiska museer har en bred verksamhet med många olika slags kompetenser. En god kompetensförsörjning är central för att kunna utföra myndighetens uppgifter och nå uppställda mål. Myndighetens kompetens säkerställs dels vid rekryteringar, dels genom gemensam och individuell kompetensutveckling. Under 2020 har arbetet fortsatt med att utarbeta en strategisk kompetensförsörjningsplan för hela myndigheten med fokus på att identifiera avdelningarnas specifika kompetensförsörjningsbehov.

Antalet sökande i genomförda rekryteringar har varit stort och möjligheterna att attrahera nödvändig kompetens bedöms vara goda. Myndigheten har på grund av pandemin haft minskat behov av säsonganställda inom museiverksamheten och var tvungen att med kort varsel dra in dessa anställningar inför sommaren.

För att säkerställa nödvändig kompetens inför planerade pensionsavgångar inom Arkeologerna har särskilda forumgrupper startats inom olika ämnes- och kompetensområden. Forumgrupperna

ska omvärldsbevaka och säkerställa kunskapsutbytet mellan regionkontoren och individer. Liknande grupper har även startats inom den anslagsfinansierade verksamheten inom området för utställningar och digital förmedling.

7.1.2 Kompetensutveckling

Vid de årliga medarbetarsamtalen mellan chef och anställd diskuteras behov av kompetensutvecklingsinsatser. Kompetensutveckling sker genom gemensam fortbildning inom myndigheten och genom att medarbetarna deltar i kurser och utbildningar, konferenser och seminarier samt gör besök i Sverige och andra länder utifrån olika specialistområden. Kompetensutveckling och kunskapsutbyte sker även i samarbetet med andra museiorganisationer och myndigheter, se vidare avsnitt 6.1 *Samverka*.

Under 2020 har fysiska kompetensutvecklingsinsatser inte kunnat genomföras i samma utsträckning som tidigare. Innan restriktioner infördes i mars genomfördes bland annat studiebesök på andra museer och ett antal chefer deltog i ledarskapsutvecklingsinsatser och projektledare på projektledarutbildningar. Därefter har fokus legat på deltagande i digitala konferenser och seminarier så som till exempel Digisams seminarier om 3D för kulturarv, Riksantikvarieämbetets *Samlingsforum* och *Heritage Science Forum*. Medarbetare har även bland annat tagit del av en föreläsning om webbtillgänglighet (WCAG) och digital tillgänglighet samt en workshop i att skriva klarspråk och digitalt tillsammans med Språkkonsulterna. Även en workshop om mål- och uppföljning i digitala kanaler genomfördes med hjälp av en extern aktör.

Ett utvidgat introduktionsprogram för nyanställda

på myndigheten genomfördes och inom Arkeologerna infördes mentorskap för nyanställda. För myndighetens chefer har två så kallade Chefsforum för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte genomförts och behandlade resultat från medarbetarenkät och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Myndighetens personalmöten har fortgått men har efter mars genomförts i digital form. Vid dessa informeras personalen om aktuella händelser i olika delar av verksamheten, pågående projekt och samarbeten. Den årliga personaldagen då samtliga medarbetare samlas kunde inte genomföras på grund av pandemin och de rådande restriktionerna.

7.1.3 Personalsammansättning

Statens historiska museer strävar efter en ändamålsenlig personalsammansättning för att kunna ta tillvara den mångfald som olika erfarenheter, kontakter och kompetenser bidrar med.

Totalt antal årsarbetskrafter på myndigheten 2020 var 260, vilket är oförändrat jämfört med 2019. Däremot har medelantalet anställda minskat från 324 personer till 318 personer. Personalomsättningen var fem procent, vilket är en ökning med en procent jämfört med 2019.

Vid utgången av 2020 var medelåldern för tillsvidareanställda 47 år, vilket är lägre jämfört med 2019 då medelåldern var 48 år. Kön fördelningen var oförändrad jämfört med föregående år, 62 procent kvinnor och 38 procent män.

7.2 Arbetsmiljö och hälsa

7.2.1 Arbetsmiljö

Myndighetens arbetsmiljökommitté har under pandemin intensifierat sin mötesfrekvens. Förutom de ordinarie mötena en gång per månad har korta avstämningar hållits flera gånger per vecka. Under året har myndigheten drivit, förankrat och processat frågeställningar uppkomna med anledning av pandemin och bedrivit ett omfattande och kontinuerligt arbete med riskanalyser. Myndighetens särskilda samordningsgrupp, se avsnitt 1.2.1 *Covid-19*, har beslutat riktlinjer och rutiner efter förankring

med skyddsombud, ATO och chefer om vad som gäller på våra arbetsplatser, för tjänsteresor och för ergonomi utifrån regeringens beslut och Folkhälsomyndighetens allmänna råd och rekommendationer. Samarbetet mellan skyddsombud och chefer har stärkts och utvecklats väl.

Ett chefsforum, där samtliga personalansvariga chefer deltar, har haft temat arbetsmiljö. Nya skyddsombud har fått utbildning i skyddsombudets roll och samtliga medarbetare har erbjudits en digital utbildning om ergonomi vid hemarbete.

Medarbetarundersökningen som genomfördes kring årsskiftet 2019/2020 har bearbetats och myndighetsgemensamma aktiviteter har identifierats. Handlingsplaner har tagits fram för de avdelningar och enheter där särskilda behov identifierats.

7.2.2 Sjukfrånvaro

I jämförelse med 2019 har den totala sjukfrånvaron av tillgänglig arbetstid minskat från 3,46 procent till 3,29 procent 2020. Minskningen ligger inom åldersgruppen 50 år eller äldre, för övriga åldersgrupper har sjukfrånvaron av tillgänglig arbetstid ökat. Samtliga grupper omfattar färre individer än under föregående år.

Såväl antalet individer med sjukrapportering och långtidssjukfrånvaron i förhållande till total sjukfrånvaro har minskat. Skillnaden mellan kvinnors och mäns sjukfrånvaro har förändrats från 2019 där kvinnors minskat medan mäns sjukfrånvaro har ökat under 2020.

7.3 Resultatbedömning

Pandemin har påverkat myndigheten som helhet under 2020. Den förändrade arbetssituationen har ställt höga krav på flexibilitet hos alla medarbetare och chefer. Den snabba omställningen för att följa regeringens beslut och Folkhälsomyndighetens allmänna råd och rekommendationer samt hantera de minskade intäkterna, har varit utmanande men även utvecklande. Ett omfattande och kontinuerligt arbete med riskbedömningar, konsekvensanalyser och scenariobeskrivningar har bidragit till att

TABELL 28

Sjukfrånvaro. Resultatet baseras på Arbetsgivarverkets sjukfrånvarouppgifter för årsredovisning.

Sjukfrånvaro	Total	2020		Totalt	2019		Totalt	2018	
		K	M		K	M		K	M
Antal individer*	360	222	138	390	243	147	359	223	136
Antal individer med sjukrapportering	223	138	85	224	144	80	225	147	78
Sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	3,29	3,72	2,63	3,46	4,35	2,01	3,43	3,76	2,89
Antal individer med långtidssjukfrånvaro**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Långtidssjukfrånvaro (60 kalenderdagar) i förhållande till tillgänglig arbetstid	0,74	1,14	0,13	1,32	2,05	0,14	1,11	1,22	0,94
Långtidssjukfrånvaro (60 kalenderdagar) i förhållande till total sjukfrånvaro	22,34	30,51	4,75	38,20	47,09	6,76	32,44	32,36	32,59
Antal individer i åldersgruppen 29 år eller yngre	36	21	15	48	35	13	45	30	15
Antal individer i åldersgruppen 29 år eller yngre med sjukfrånvaro**	22	12	10	24	18	6	20	-	-
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år eller yngre i procent av tillgänglig arbetstid	4,88	4,73	5,17	3,75	4,35	2,47	4,56	7,96	0,69
Antal individer i åldersgruppen 30–49 år	176	114	62	185	120	65	163	103	60
Antal individer i åldersgruppen 30–49 år med sjukfrånvaro**	117	76	41	111	76	35	111	73	38
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30–49 år i procent av tillgänglig arbetstid	3,44	4,01	2,5	3,13	3,80	1,85	3,36	3,64	2,83
Antal individer i åldersgruppen 50 år eller äldre	148	87	61	157	88	69	151	90	61
Antal individer i åldersgruppen 50 år eller äldre med sjukfrånvaro**	84	50	34	89	50	39	94	59	35
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i procent av tillgänglig arbetstid	2,97	3,29	2,54	3,78	5,03	2,11	3,39	3,56	3,16

*Totalt antal individer som har varit anställda vid myndigheten 2020.

**Redovisas inte om antalet understiger tio individer.

myndigheten har kunnat hantera och upprätthålla verksamheten trots de många utmaningar pandemin fört med sig.

Myndighetens systematiska arbetsmiljöarbete har utöver ett operativt arbete med konsekvenserna av pandemin fortsatt omhändertaga de resultat som framkommit i tidigare genomförda medarbetarundersökningar. Arbetet har genomförts på myndighets-, avdelnings- och enhetsnivå.

Myndigheten har kunnat rekrytera den kompetens som krävts. Antalet sökande i genomförda rekryteringar har varit stort och möjligheterna att attrahera nödvändig kompetens bedöms fortsatt goda. Arbetet med en strategisk kompetensförsörjningsplan för hela myndigheten har fortgått. Särskilda forumgrupper har startats för att säkerställa nödvändig kompetens inför planerade pensionsavgångar inom

Arkeologerna. Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts utifrån vad som har varit möjligt med tanke på de begränsningar som funnits på grund av pandemin.

Personalsammansättningen är i stort sett oförändrad från 2019 och personalomsättningen är fortsatt låg, fem procent. Sjukfrånvaron har trots pandemin minskat i jämförelse med 2019.

Sammantaget bedöms de vidtagna åtgärderna ha bidragit till att trygga myndighetens behov av kompetens för att genomföra myndighetens uppgifter i enlighet med Förordning (2014:1079) med instruktion för Statens historiska museer.

Mynt som visas i kommande utställningen *Vikingarnas värld*. Foto: Ola Myrin

8. Finansiell redovisning

8.1 Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2020	2019	2018
Låneram i Riksgäldskontoret			
– beviljad	55 000	54 000	37 000
– utnyttjad	52 392	37 453	25 279
Räntekonto hos Riksgäldskontoret			
– beviljad kontokredit	94 530	94 530	94 530
– maximalt utnyttjad kontokredit	83 485	92 265	51 232
– ränteintäkter	5	168	198
– räntekostnader	–	–	–
Avgiftsintäkter			
– budget, enligt regleringsbrev	140 437	164 582	158 580
– utfall	165 659	154 121	149 398
Anslag			
– beviljad anslagskredit	5 133	16 082	4 868
– utnyttjad anslagskredit	1 970	10 248	–
– anslagssparande	–	–	1 240
Kapitalförändring			
Balanserad kapitalförändring tidigare år	-49 253	-54 439	-56 547
Årets kapitalförändring	9 702	5 186	2 108
Summa	-39 551	-49 253	-54 439
Personal			
Antal årsarbetskrafter	260	260	249
Medelantal anställda	318	324	300
Driftskostnad per årsarbetskraft	1 250	1 276	1 271

Myndigheterna Statens historiska museer och Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet gick samman 2018-01-01. Uppgifterna i sammanställningen avser därför endast tre år.

8.2 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)

	Not	2020	2019
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Intäkter av anslag		168 722	177 206
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	165 659	154 121
Intäkter av bidrag	2	8 744	13 072
Finansiella intäkter	3	48	264
Summa		343 173	344 663
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Kostnader för personal	4	-187 597	-189 662
Kostnader för lokaler	5	-48 674	-53 321
Övriga driftskostnader	6	-88 614	-88 804
Finansiella kostnader	7	-106	-204
Avskrivningar		-8 481	-7 486
Summa		-333 471	-339 477
VERKSAMHETENS UTFALL		9 702	5 186
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	8	9 702	5 186

8.3 Balansräkning

Balansräkning (tkr)

	Not	20-12-31	19-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	-	182
Rättigheter och andra immateriella tillgångar		3 880	1 846
		3 880	2 029
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter annans fastighet	10	3 447	4 246
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		49 853	47 605
Pågående nyanläggningar		18 034	5 650
		71 335	57 502
Varulager m.m.			
Varulager och förråd		2 888	2 770
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		12 398	22 292
Fordringar hos andra myndigheter		12 465	10 744
Övriga kortfristiga fordringar	11	102	87
		24 964	33 123
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	12	11 221	11 112
Upplupna bidragsintäkter		2 704	6 508
Övriga upplupna intäkter		36 269	45 238
		50 194	62 858
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	13	2 015	10 326
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		-	-
Kassa och bank		41	87
		41	87
SUMMA TILLGÅNGAR		155 317	168 695

Balansräkning (tkr)

	Not	20-12-31	19-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	14		
Statskapital		1 765	1 765
Donationskapital		3 608	3 608
Balanserad kapitalförändring		-49 253	-54 439
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	9 702	5 186
		-34 178	-43 880
Avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	15	408	833
Övriga avsättningar	16	2 030	2 159
		2 438	2 992
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	17	52 392	37 453
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	18	32 782	68 634
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		8 256	7 768
Leverantörsskulder		13 486	14 020
Övriga kortfristiga skulder	19	2 569	2 883
		109 485	130 758
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	20	14 091	13 640
Oförbrukade bidrag		20 210	27 097
Övriga förutbetalda intäkter		43 271	38 087
		77 572	78 824
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		155 317	168 695
Ansvarsförbindelser			
Statliga garantier för lån och krediter		Inga	Inga
Övriga ansvarsförbindelser		Inga	Inga

8.4 Anslagsredovisning

Anslagsredovisning (tkr)

UO 17:8:1 ap.1 - Statens historiska museer, förvaltningskostnader (ramanslag)

Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Totalt disponibelt belopp	Utgifter ¹	Utgående överföringsbelopp ²
-10 248	170 533	6 500	166 785	-168 755	-1 970

¹ Av avräknade utgifter är 33 tkr hänförliga till årets förändring av semesterlöneskuld intjänad t.o.m. 2008, enligt undantagsregeln i anslagsförordningen § 16 (1996:1189).

² Beslut enligt regleringsbrev: Anslagsbehållning som får disponeras 3 %; beviljad anslagskredit 5 133 tkr.

8.5 Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgifter tas ut med stöd av instruktion (2014:1079) och bemyndigande i regleringsbrev. Intäkterna disponeras av Statens historiska museer.

Verksamhet med full kostnadstäckning (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m 2018	+/- 2019	Budget enligt regleringsbrev				Utfall			
			Int. 2020	Kost. 2020	+/- 2020	Ack. +/- utgående 2020	Int. 2020 ¹	Kost. 2020	+/- 2020	Ack. +/- utgående 2020
Försäljning av varor	-7 024	718	4 150	-3 900	250	-6 056	1 585	-2 204	-619	-6 925
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tjänsteexport, WCV	381	-382	-	-	-	-	-	-	-	-
Arkeologisk uppdragsverksamhet	-52 525	4 850	121 087	-120 978	109	-47 566	153 621	-143 700	9 921	-37 754
Summa	-59 168	5 186	125 237	-124 878	359	-53 623	155 207	-145 904	9 303	-44 679
Övrig avgiftsbelagd verksamhet										
Entréer och visningar	-	-	6 200	-	6 200	6 200	2 186	-	2 186	2 186
Övrigt	-	-	9 000	-	9 000	9 000	5 168	-	5 168	5 168
Summa	-	-	15 200	-	15 200	15 200	7 354	-	7 354	7 354

¹ För arkeologisk uppdragsverksamhet ingår tjänsteexport (931 tkr) och bidrag (-3 158 tkr, avser avräknade medel som ej är fakturerade).

Resultatområde butik

Resultatområdet har sedan många år ett upparbetat underskott. För att uppfylla det finansiella villkoret full kostnadstäckning pågår ett medvetet arbete med att effektivisera och utveckla verksamheten inom området. Under 2019 visade samtliga enheter ett positivt resultat och under 2020 togs en ny kalkylmodell fram för fördelning av kostnader på resultatområdet. 2020 års Corona-pandemi har dock inneburit en kraftig minskning av antal besökare till museerna och har således också slagit hårt mot butikernas resultat med ett utfall på -619 tkr för året.

Resultatområde tjänsteexport

Intäkter och kostnader för resultatområdet tjänsteexport är hänförligt till produktion och

turné av vandringsutställningarna We call them Vikings (WCV) 1 och 2 som avslutades 2019 med ett resultat i balans.

Resultatområde uppdragsverksamhet

Den arkeologiska verksamheten är till största delen beroende av länsstyrelsernas beslut av tilldelade uppdrag. Därmed är budget och prognoser för verksamhetens intäkter och kostnader helt marknadsberoende och svårbedömda även på kort sikt. När den arkeologiska uppdragsverksamheten överfördes till Statens historiska museer 2015 medföljde ett betydande ackumulerat underskott omfattande 53,6 Mkr. Inom Arkeologerna pågår ett utvecklingsarbete för att uppnå en ekonomi som på längre sikt är i balans och för tredje året i rad uppvisar nu verksamheten ett positivt resultat.

8.6 Tilläggsupplysningar och noter

1. Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning, enligt FÅB 2 kap. § 4

Maximibeloppet för direktupphandling (LOU 19 kap. §7, 3 st) har överskridits i samband med anskaffningar från fem leverantörer. Värdet av direktupphandlingarna var 5,7 Mkr och har avsett specialistkompetenser inom marinarkeologi och hyra av scannrar för arkeologisk verksamhet samt IT-konsulter. Under året har ersättningar till samarbetspartners i arkeologiska uppdrag betalats med totalt 11,5 Mkr.

2. Redovisnings- och värderingsprinciper Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Maskinella avrundningar kan ge smärre differenser jämfört med manuella summeringar.

Brytdag

Anslagsavräkning sker kostnadsmissigt. Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts t.o.m. 2021-01-05. Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 50 tkr exklusive moms.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag eller där fordrings- eller skuldbeloppet ej är känt vid brytdagen, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas för enstaka händelser enligt balansdagens kurs.

Värdering av tillgångar – lager

Lagret består av souvenirer och böcker och har värderats till anskaffningsvärdet.

Värdering av anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anskaffningar med

en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp (23 650 kr) har redovisats som anläggningstillgång. Vidare har förbättringsutgifter på annans fastighet av väsentliga belopp (minst 100 tkr) redovisats som anläggningstillgång. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning. SHM tillämpar vanligtvis nedanstående avskrivningstider. Tabellen har uppdaterats fr.o.m. 2020 för att förtydliga att anläggningar avseende installationer, kontorsmaskiner, utställningar och övriga inventarier har avskrivningstider på 3-20 år. Dock görs en individuell bedömning av varje anläggningstillgångs ekonomiska livslängd vid inköpstillfället och avskrivningstiderna kan därför undantagsvis avvika från tabellen.

Immateriella anläggningstillgångar – rättigheter och andra immateriella tillgångar	3 – 5 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Förbättringsutgifter på annans fastighet	5 – 10 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Datorer och kringutrustning	3 år
Installationer, kontorsmaskiner, utställningar och övriga inventarier	3 – 20 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Konst och kulturtillgångar	Obegränsad ekonomisk livslängd

3. Övriga upplysningar

Statens historiska museer förvaltar stiftelsen *Fritz och Birgitta Åbergs fond*. Tillgångarnas marknadsvärde uppgår till ca 1,1 Mkr. 22 tkr har utdelats under 2020.

Myndigheten förvaltar även Stiftelsen Hallwylska museet där tillgångarnas marknadsvärde uppgår till ca 31,3 Mkr. 543 tkr har utdelats under 2020.

Medverkans- och utställningsersättning

Ingen ersättning har betalats ut till konstnärer i enlighet med MU-avtalet under 2020.

4. Resultatredovisningen

Redovisning av intäkter och kostnader per prestation

Årsredovisningens upplägg har förändrats från och med 2018, med anledning av samgåendet mellan Statens historiska museer och Livrustkammaren, Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet.

Kostnaderna för respektive resultatområde utgörs av totala kostnader, det vill säga både direkta och indirekta kostnader. Fördelningen av indirekta kostnader per resultatområde har skett med stöd av dels utnyttjad lokalyta (då det gäller lokalkostnader) dels direkta personalkostnader (då det gäller OH-kostnader).

Antal publicerade rapporter inom den Arkeologiska uppdragsverksamheten – avsnitt 2

Metoden för redovisning av antalet rapporter inom Arkeologerna har ändrats på grund av förändrad intern arbetsprocess. Från och med 2017 redovisas antal arkeologiska rapporter för KML-ärenden för aktuellt år som publicerats via Forndok, Riksantikvarieämbetets öppna digitala arkiv för arkeologiska rapporter och publikationer från arkeologiska uppdrag. Tidigare angavs antalet totalt färdigställda rapporter, oavsett uppdragstyp.

Begrepp i resultatredovisningen gällande Samlingsförvaltning – avsnitt 3

Accession – förvärv av museiföremål till samlingarna genom fyndfördelning enligt Kulturmiljölagen (1988:950), inköp eller gåva. En accession kan omfatta en eller flera föremålsposter.

Föremålspost – en föremålspost kan i sig omfatta ett eller flera föremål.

Kvarstående eftersläpning i accessionen (tabell 7) – antalet pågående accessionsärenden i diariet är inte identiskt med antalet kvarstående accessionsärenden. Anledningen är att Statens historiska museer före 2015 gav varje fornlämning ett inventarienummer som därmed blev ett eget accessionsärende. I praktiken innebar det att ett fyndöverföringsbeslut, som utgör ett ärende i diariet, kunde delas upp i flera accessionsärenden beroende på hur många fornlämningar som omfattades.

Gåva – en gåva likställs i denna redovisning med en föremålspost, oavsett om gåvan omfattar en eller flera föremål. Endast ärenden där gåvan avses att förvärfvas medtages i statistiken.

Ändrad kvalitetsbedömning gällande Samlingsförvaltning – avsnitt 3

Kvalitetsindikatorn för ordning och reda i samlingarna som mäts med hjälp av stickprovskontroller har omformulerats från *sökbarhet* till *spårbarhet* i samlingarna. Detta överensstämmer tydligare med vad stickproven mäter.

Kvalitetsindikatorn för handläggningstiden av förvärv inom den kulturhistoriska samlingen har utgått då omfattningen av gåvor och inköp under ett år är begränsad och indikatorn därmed av marginell betydelse.

Ändrad tabellinformation (tabell 11 och 16)

Informationen i tabell 11 har ändrats. I föregående års årsredovisningar angavs antal besök från universitet och högskolor totalt, samt antal från grundutbildning respektive högre utbildning. I årets redovisning har detta ändrats till att redovisa antal besök och antal besökare av forskare och studenter i myndighetens samlingar. I arbetet med denna förändring har samma bearbetning gjorts av 2019 och 2018 års utfall, vilket även påverkat utfallet i posterna för dessa år i tabell 16.

Begrepp i resultatredovisningen för publik verksamhet – avsnitt 5

Fördelning av besökare mellan män och kvinnor – beräknas via besöksundersökningar som museerna genomför med hjälp av Myndigheten för kulturanalys. Vid Tumba bruksmuseum genomförs inte denna undersökning på grund av begränsade personalresurser. Historiska museet genomför publikundersökningar med hjälp av verktyget Visitor360.

Nöjdhet med besöket – bedömningen beräknas via besöksundersökningar som museerna genomför med hjälp av Myndigheten för kulturanalys. Vid Tumba bruksmuseum genomförs inte denna undersökning på grund av begränsade personalresurser. Historiska museet genomför publikundersökningar med hjälp av verktyget Visitor360.

Unika besökare på webbplatsen – anger totalt antal unika besökare (användare).

Besök på webbplatsen – anger totalt antal besök (sessioner). Redovisades i årsredovisningarna för Statens historiska museer före samgåendet 2018. Tillkommit i 2020 års årsredovisning.

Följare i sociala medier – statistiken baseras på antal följare på Facebook, Instagram och Twitter.

Antal obokade skolgrupper – avser skolgrupp som besöker museet på egen hand. Denna typ av grupper besöker mycket sällan Skoklosters slott och Tumba bruksmuseum.

Deltagare i mässan Skola + Museum = Sant – bygger på en gemensam uppskattning från de deltagande museerna. Genomfördes digitalt 2020.

Deltagare Vikingsommar på Historiska museet – på grund av pandemin uteblev ordinarie Vikingsommar 2020. Istället erbjöds aktiviteter på egen hand där besökare bland annat kunde göra ett historiequiz på gården eller låna historiska brädspel. En programpunkt per dag är medräknad i redovisad statistik men bokförs inte i kassasystemet. På grund av att många besökare går in och ut på gården vid flera tillfällen registreras inte heller antal deltagare och finns därmed inte medräknad i resultatredovisningens statistik.

Redovisning av datafångst per museum

**Ekonomiska museet –
Kungliga Myntkabinettet**
Museet har varit stängt 2020.

Hallwylska museet

Anläggningsbesökare

En besöksräknande kamera registrerar samtliga personer som besöker museet, museibutiken och gården med restaurang under sommarhalvåret och julbordsperioden, samt vid andra arrangemang övrig tid. Medarbetare räknas bort från totalsumman enligt en schablon. Stickprov görs för att säkerställa kvaliteten på räknandet.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. De registreras manuellt i kassasystemet som vuxen eller under 19 år, samt om de deltar i visning eller program.

Historiska museet

Anläggningsbesökare

En besöksräknande kamera registrerar samtliga besök på museet, museibutiken och i restaurangen samt vid andra arrangemang övrig tid. Registrerade besök ligger till grund för en beräkning baserad på stickprov, som genomförs för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Före 2018 låg en besöksräknande matta till grund för uträkningen.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Antal verksamhetsbesökare beräknas på basis av stickprov där 100 besökare per gång tillfrågades om de hade besökt utställningarna. Besökare under 19 år beräknas med hjälp av en schablon, som tas fram genom att museet vid 20 tillfällen manuellt räknar besökare under 30 minuter. Till beräkningen läggs deltagare i skolbesök från förskola till och med gymnasiet, vilka registreras manuellt i kassasystemet vid besöket. Deltagare i visningar och program registreras manuellt i bokningssystemet som vuxen eller under 19 år. Metod för beräkning av anläggnings- och verksamhetsbesök infördes 2017 på inrådan av Myndigheten för kulturanalys. För 2020 har resultatet av 2019 års stickprov använts efter avstämning med Myndigheten för kulturanalys.

Livrustkammaren

Anläggningsbesökare och verksamhetsbesökare

En besöksräknande sensor registrerar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Medarbetare räknas bort från totalsumman enligt en schablon. Stickprov görs för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Besökare under 19 år registreras manuellt i kassasystemet samt besökare som deltar i visning eller program.

Oklart utfall 2020 för antal elever och lärare i bokade skolgrupper samt för antal besökande under 19 år

Under perioden januari till och med maj 2020 registrerades antal elever på samma artikelnummer oavsett om skolgruppen fick en digital visning eller en fysisk visning på museet. Detsamma gällde registreringen av antal lärare. I juni separerades dessa åt i bokningssystemet varpå en differens uppstod i underlagen. Trots genomgång har orsaken

till felet inte kunnat identifieras. Bedömningen är att felet i det registrerade utfallet för antal elever i bokade skolgrupper kan vara missvisande med upp till 55 elever för högt och upp till tio lärare för högt. Detta påverkar även utfallet av antal besökande under 19 år med samma omfattning som antal elever.

Skoklosters slott

Anläggningsbesökare

Besöksräknande kameror registrerar samtliga besökare i slottsparken. Verksamhetsbesöken ingår i anläggningsbesöken.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga personer som besöker slottet inklusive museibutiken. Alla registreras manuellt i kassasystemet som vuxen eller under 19 år, samt om de deltar i visning eller program.

Tumba bruksmuseum

Anläggningsbesökare

Samtliga besök till museet, museibutiken, kaféet och restaurangen samt vid konferenser registreras manuellt med en handräknare och summeras i en Excel-fil.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga besök på museet, museibutiken och vid konferenser eftersom möteslokalerna är museets utställningslokaler. Besökare registreras manuellt i en Excel-fil. Besökare under 19 år under allmänna öppettider beräknas med hjälp av en schablon, och till beräkningen läggs deltagare i skolbesök från förskola till och med gymnasiet. Deltagare i visningar och program registreras som vuxen eller under 19 år.

Redovisning av personalsammansättning – avsnitt 7

Antal årsarbetskrafter och medelantal anställda är baserat på uppgift från Arbetsgivarverket (AGV). Övriga uppgifter är baserade på statistik från Statens servicecenter och beräknade utifrån att medelantal anställda är 310, inte 318 som AVG anger för 2020.

5. Uppgifter om ledande befattningshavare enligt 7 kap. 2 § Förordning om årsredovisning och budgetunderlag – utbetalda ersättningar

Ledning	(tkr)	Uppdrag
Maria Jansén varav förmåner	1 215 0	Inga
Insynsråd	(kr)	Uppdrag
Eskil Franck	6 000	Ledamot i styrelsen för Eskfra AB
Anders Högberg	6 000	Inga
Johanna Sandahl	6 000	Ledamot i Naturvårdsverkets insynsråd Ledamot i Strålsäkerhetsmyndighetens insynsråd Ledamot i Internationella miljöinstitutets styrelse (IIIEE) vid Lunds universitet Ledamot i AB Smålands Taberg Ledamot i Svenska Naturskyddsföreningens Förlag AB
Seher Yilmaz	0	Inga

6. Noter

Belopp redovisas i tkr där ej annat anges.

NOT 1. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2020	2019
Entréavgifter, visningar och pedagogisk verksamhet	2 186	5 811
Stöd till regionala och lokala museer	417	87
Arkeologisk uppdragsverksamhet	155 806	133 412
Försäljning av varor	1 568	4 393
Avgifter enligt § 4 avgiftsförordningen	3 669	6 547
Tjänsteexport enligt § 4 avgiftsförordningen	931	2 036
Icke-statliga medel enligt 6 kap. § 1, kapitalförsörjningsförordningen	627	398
Övriga ersättningar	455	1 437
Summa	165 659	154 121

Samtliga avgifter tas ut med stöd av bemyndigande i instruktion och regleringsbrev, förutom avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen.

Avgifter enligt § 4 avgiftsförordningen avser huvudsakligen avgifter för uthyrning av lokaler (2 466 tkr) samt ersättningar avseende resursamordning (612 tkr) med Riksantikvarieämbetet i kvarteret Krubban.

Icke-statliga medel enligt 6 kap. § 1, kapitalförsörjningsförordningen består i sin helhet av sponsormedel. Principen för indelning av posterna i Not 1 har ändrats för år 2020 för att ge en mer rättvisande bild av myndighetens verksamhet; därmed har också jämförelsetalen för föregående år ändrats.

NOT 2. Intäkter av bidrag

	2020	2019
Statliga	2 320	4 699
Mellanstatliga	456	350
Utomstatliga	5 968	8 023
Summa	8 744	13 072

Bidragsintäkterna är huvudsakligen hänförliga till det med statsbidrag understödda projektet Dimensions in Testimony (2,3 Mkr), stiftelsemedel till utställningsprojekt (ca 3,3 Mkr) och stiftelsemedel till Tumba bruksmuseum (2 Mkr).

NOT 3. Finansiella intäkter

	2020	2019
Ränteintäkter från Riksgäldskontoret	5	240
Övriga finansiella intäkter	43	24
Summa	48	264

Finansiella intäkter utgörs i huvudsak av kursvinster och ränteintäkter på kundfordringar.

NOT 4. Kostnader för personal

	2020	2019
Löner, exklusive sociala avgifter	-124 862	-125 172
Varav arvoden till ej anställd personal	-183	-313
Sociala avgifter	-59 229	-59 581
Övriga kostnader för personal	-3 506	-4 909
Summa	-187 597	-189 662

Av de totala personalkostnaderna är 79,4 Mkr hänförliga till Arkeologerna. 2019 låg avgifter till Trygghetsstiftelsen/Utvecklingsrådet å 436 tkr felaktigt under Sociala avgifter; jämförelsetalen för 2019 här ovan har nu ändrats och beloppet har flyttats till sin rätta plats under Övriga kostnader för personal.

NOT 5. Lokalkostnader

	2020	2019
Lokalhyror	-41 284	-43 656
EI och uppvärmning	-2 870	-4 497
Reparationer och underhåll	-359	-895
Avsättning lokalhyra	-	966
Övriga lokalkostnader	-4 160	-5 239
Summa	-48 674	-53 321

NOT 5. Lokalkostnader (forts)

Hyresvärd	Lokalhyror	EI- och uppvärmning	Reparation och underhåll	Övriga lokalkostnader
Statens fastighetsverk	-26 465	-2 048	-2	
Riksantikvarieämbetet – Svensk museijämsnt	-7 963	-34		-40
Newsec (KMK)	-			
Fastighets AB Väderholmen (Hägersten)	-1 689			
MMJ fastigheter 17:5 AB (Uppsala)	-697	-137		
AB Platzer fastigheter (Möndal)	-1 068	-111		-415
Klövern Rivian AB (Lund)	-2 041			
Klövern Ström AB (Linköping)	-1 252	-197		-39
Övriga leverantörer	-109	-342	-358	-3 666
	-41 284	-2 870	-359	-4 160

Övriga kostnader samt fördelade lokalkostnader på Övriga leverantörer utgörs i huvudsak av lokalvård (2,3 Mkr) samt hyra av bodar vid fältarbete (1,1 Mkr) där kostnaderna inte kan kopplas till en specifik hyresvärd.

Utöver ovanstående redovisade kostnader tillkommer lokalkostnader i form av avskrivningar för förbättringsutgifter på annans fastighet (799 tkr).

NOT 6. Övriga driftskostnader

Av övriga driftskostnader är 47 Mkr hänförbara till Arkeologerna och 928 tkr till butikerna.

I museiverksamheten är övriga driftskostnader ca 9 Mkr lägre än föregående år på grund av minskad och tidvis helt stängd verksamhet till följd av pandemin. Arkeologerna har ökat sin driftskostnader med 10 Mkr jämfört med föregående år vilket förklaras av större uppdragsvolym under 2020.

NOT 7. Finansiella kostnader

	2020	2019
Räntekostnader lån i Riksgäldskontoret	-	-
Övriga finansiella kostnader	-106	-204
Summa	-106	-204

Övriga finansiella kostnader utgörs av realiserade kursförluster, avgifter för biljetthantering samt dröjsmålsräntekostnader för leverantörsfakturor.

NOT 8. Kapitalförändring enligt resultaträkningen

	2020	2019
Arkeologisk uppdragsverksamhet	9 921	4 850
Försäljning av varor	-619	718
Tjänsteexport, We call them Vikings	-	-382
Bidragsfinansierad verksamhet	400	-
Årets kapitalförändring	9 702	5 186

NOT 9. Immateriella anläggningstillgångar

Balanserade utgifter för utveckling	20-12-31	19-12-31
IB anskaffningsvärde	10 043	10 043
Omklassificering	-	-
Årets anskaffningar	-	-
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>10 043</i>	<i>10 043</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-9 860	-9 335
Omklassificering	-	-
Årets avskrivningar	-183	-525
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-10 043</i>	<i>-9 860</i>
Bokfört värde	-	182

Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	20-12-31	19-12-31
IB anskaffningsvärde	6 677	6 677
Årets anskaffning	446	-
Årets utrangering	-	-
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>7 123</i>	<i>6 677</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-4 830	-4 071
Årets avskrivningar	-483	-759
Återfört vid utrangering	-	-
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-5 313</i>	<i>-4 830</i>
Bokfört värde	1 809	1 846

Pågående nyanläggningar	20-12-31	19-12-31
IB anskaffningsvärde	-0	27
Årets anskaffning	2 071	-
Årets aktivering	-	-27
Bokfört värde	2 071	-0
Summa bokfört värde, immateriella anläggningstillgångar	3 880	2 029

NOT 10. Materiella anläggningstillgångar

Förbättringsutgifter annans fastighet	20-12-31	19-12-31
IB anskaffningsvärde	10 676	10 223
Årets anskaffning		453
Årets utrangering	-56	-
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>10 620</i>	<i>10 676</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-6 430	-5 601
Årets avskrivningar	-799	-828
Återfört vid utrangering	56	-
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-7 173</i>	<i>-6 430</i>
Bokfört värde	3 447	4 246
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	20-12-31	19-12-31
IB anskaffningsvärde	119 370	85 733
Årets anskaffningar	9 264	33 637
Årets utrangeringar	-9 580	-
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>119 054</i>	<i>119 370</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-71 765	-66 391
Årets avskrivningar	-7 016	-5 374
Omklassificering		-
Återfört vid utrangeringar	9 580	-
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-69 201</i>	<i>-71 765</i>
Bokfört värde	49 853	47 606
Pågående nyanläggningar	20-12-31	19-12-31
IB anskaffningsvärde	5 650	9 789
Årets anskaffning	17 138	3 705
Omklassificering	-	-
Årets aktivering	-4 754	-7 843
Bokfört värde	18 034	5 650
Summa bokfört värde, materiella anläggningstillgångar	71 335	57 503

Ökningen av bokfört värde för pågående nyanläggningar avser investering i en ny basutställning på Historiska museet (10,8 Mkr), ny teleteknisk anläggning i kv Krubban (2,6 Mkr) samt etapp II av Livrustkammarens basutställning (2,4 Mkr).

NOT 11. Övriga kortfristiga fordringar

	20-12-31	19-12-31
Rese- och löneförskott	16	-
Deponering av hyra hos Länsstyrelsen	86	87
Övriga kortfristiga fordringar	-	-
Summa	102	87

NOT 12. Periodavgränsningsposter – fordringar

	20-12-31	19-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	10 455	10 031
Övriga förutbetalda kostnader	766	1 081
Upplupna bidragsintäkter	2 704	6 508
Projektfordringar Arkeologisk uppdragsverksamhet	35 976	44 564
Övriga upplupna intäkter	293	674
Summa	50 194	62 858

Principen för indelning av posterna i Not 12 har ändrats för år 2020 för att ge en mer rättvisande bild; därmed har också jämförelsetalen för föregående år ändrats. Förändringen består i att projektfordringar i den Arkeologiska uppdragsverksamheten nu står på egen rad – föregående år ingick de i posten *Övriga upplupna intäkter*.

NOT 13. Avräkning med statsverket

	20-12-31	19-12-31
<i>Anslag i räntebärande flöde</i>		
Ingående balans	10 248	-1 240
Redovisat mot anslag	168 755	177 580
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-177 033	-166 092
<i>Skuld avseende anslag i räntebärande flöde</i>	<i>1 970</i>	<i>10 248</i>
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>		
Ingående balans	78	452
Redovisat mot anslag enligt undantagsregeln	-33	-374
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	<i>45</i>	<i>78</i>
Summa, avräkning med statsverket	2 015	10 326

NOT 14. Myndighetskapital

	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring		Kapitalförändring enl. RR	Summa
			Avgiftsbelagd verksamhet	Bidragsfinansierad verksamhet		
Utgående balans 2019	1 765	3 608	-59 168	4 729	5 186	-43 880
Ingående balans 2020	1 765	3 608	-59 168	4 729	5 186	-43 880
Föregående års kapitalförändring	-	-	5 186	-	-5 186	-
Årets kapitalförändring	-	-	-	-	9 702	9 702
<i>Summa årets förändring</i>	-	-	5 186	-	4 516	9 702
Utgående balans 2020	1 765	3 608	-53 982	4 729	9 702	-34 178

Statskapitalet består av objekt som Riksantikvarieämbetet, efter inlösen, tillfört SHM enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Bidragsfinansierad verksamhet består av fr.o.m. år 2003 inköpta föremål till samlingarna vilka har finansierats med bidrag. Härtill kommer oförbrukade bidrag som intäktsförts tidigare år och där återbetalningsskyldighet inte föreligger.

NOT 15. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	20-12-31	19-12-31
Ingående avsättning	833	1 173
Årets pensionskostnad	-97	183
Årets pensionsutbetalningar	-328	-523
Utgående avsättning	408	833

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser avser åtaganden för framtida betalningar av delpensioner.

NOT 16. Övriga avsättningar

	20-12-31	19-12-31
<i>Omställningsmedel</i>		
Ingående avsättning	1 659	1 637
Årets förändring	371	22
<i>Utgående avsättning</i>	<i>2 030</i>	<i>1 659</i>
<i>Återställande av lokaler samt kommande hyreskostnader</i>		
Ingående avsättning	500	4 655
Årets förändring	-500	-4 155
<i>Utgående avsättning</i>	<i>-</i>	<i>500</i>
Summa utgående övriga avsättningar	2 030	2 159

NOT 17. Lån i Riksgäldskontoret

	20-12-31	19-12-31
<i>Låneram enl. 20 § lag (1996:1059)</i>	<i>55 000</i>	<i>54 000</i>
Ingående skuld	37 453	25 279
Upptagna lån under året	22 756	18 170
Amorteringar under året	-7 817	-5 996
Utgående skuld	52 392	37 453

Upptagna lån under året avser bl.a. den pågående investeringen i en ny basutställning på Historiska museet (11 Mkr) samt den pågående investeringen i ny teleteknisk anläggning i kv Krubban (6 Mkr).

NOT 18. Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

	20-12-31	19-12-31
<i>Beviljad kreditram</i>	<i>94 530</i>	<i>94 530</i>
Ingående skuld	68 634	49 164
Utgående skuld	32 782	68 634

NOT 19. Övriga kortfristiga skulder

	20-12-31	19-12-31
Personalens källskatt	2 579	2 875
Övrigt	-10	7
Utgående skuld	2 569	2 883

NOT 20. Periodavgränsningsposter – skulder

	20-12-31	19-12-31
<i>Upplupna kostnader</i>		
Upplupna löner och arvoden, inkl. sociala avgifter	1 420	515
Upplupna semesterlöner, inkl. sociala avgifter	11 267	10 153
Övrigt	1 404	2 973
<i>Summa</i>	<i>14 091</i>	<i>13 640</i>
<i>Oförbrukade bidrag</i>		
Bidrag från statliga myndigheter	2 210	4 980
Bidrag från utomstatliga givare	18 000	22 117
<i>Summa</i>	<i>20 210</i>	<i>27 097</i>
<i>Övriga förutbetalda intäkter</i>		
Förutbetalda intäkter i projekt i Arkeologernas verksamhet, statliga	38 514	37 267
Befarade projektunderskott	1 522	149
Övrigt (sponsormedel)	3 234	671
<i>Summa</i>	<i>43 271</i>	<i>38 087</i>
Summa	77 572	78 824

Beräknat ianspråktagande av bidrag från statliga myndigheter

< 31/3 2021	1/4 – 31/12 2021	2022 – 2023	> 2023
597	1 613	0	0

Årsredovisningens undertecknande

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 19 februari 2021

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Maria Jansén', written in a cursive style.

Maria Jansén
Överintendent

Årsredovisning för Statens historiska museer

Statens historiska museer
Box 5428, 114 84 Stockholm
Besöksadress: Storgatan 41

Tel: 08-519 556 00, Fax: 08-519 556 03
Epost: registrator@shm.se
www.shm.se

Framsida: Silverskatten i Viggbyholm. Foto: Maria Lingström
Baksida: Detalj från Skoklosters slott. Foto: Carl-Olof Zimmerman
Insida: Två sidor av papperstomar för säkerhetspapper,
Tumba bruksmuseum. Foto: Ola Myrin
Porträtt överintendenten. Foto: Jens Mohr

Formgivning: Annika Jacobson Vellinga/JVD

Arkeologerna | Ekonomiska museet | Hallwylska museet
Historiska museet | Livrustkammaren
Skoklosters slott | Tumba bruksmuseum

**STATENS
HISTORISKA
MUSEER**